

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: РОЗВИТОК ОПЕРАЦІЙ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ:
СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Виконав: здобувач освіти групи ФК24-1м
спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»

Ніколаєв Віктор Сергійович
(прізвище, ім'я та по-батькові)

Керівник Доктор економічних наук, професор
Заруцька О.П.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент _____
(місце роботи)

(посада)

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Дніпро – 2026

АНОТАЦІЯ

Ніколаєв В.С. Розвиток операцій кредитування фізичних осіб: сучасна проблематика та перспективи.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2026.

У роботі розглянуто теоретичні засади кредитування фізичних осіб, пруденційні нормативи банків. Здійснено аналіз стану та проблем операцій кредитування фізичних осіб в АТ «А-БАНК». Представлено перспективи розвитку кредитування фізичних осіб та шляхи подолання проблем в АТ «А-БАНК».

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 77 сторінках, містить 22 таблиці, 11 рисунків, 5 додатків. Список використаних джерел включає 56 найменувань.

Ключові слова: кредитування фізичних осіб, банк, кредитний портфель, контроль якості активів, процентна політика.

Список публікацій здобувача.

Ніколаєв В.С. Динаміка розвитку та особливості формування кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» у 2022–2024 рр. Економіко-правові, управлінсько-технологічні та соціально-психологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро : Університет митної справи та фінансів. 2025. Том 1. 463 с. С. 89-91.

ANNOTATION

Nikolaiev Viktor Sergiyovich. Development of lending operations to individuals: modern issues and prospects.

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 072 «Finance, banking, insurance and stock market». – University of Customs and Finance, Dnipro, 2026.

The paper considers the theoretical principles of lending to individuals, prudential standards of banks. An analysis of the state and problems of lending operations to individuals in JSC «A-BANK» is carried out. Prospects for the development of lending to individuals and ways to overcome problems in JSC «A-BANK» are presented.

The master's qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used, appendices, presented on 77 pages, contains 22 tables, 11 figures, 5 appendices. The list of sources used includes 56 items.

Keywords: lending to individuals, bank, loan portfolio, asset quality control, interest rate policy.

List of publications of the applicant.

Nikolaiev, V. S. Dynamics of Development and Features of the Formation of the Retail Loan Portfolio of JSC «A- BANK» in 2022–2024. Economic-Legal, Managerial-Technological and Socio-Psychological Dimensions of the Present: A Youth

Perspective: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference.
Dnipro: University of Customs and Finance, 2025. Vol. 1, 463 p., pp. 89–91.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	7
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПРОБЛЕМ ОПЕРАЦІЙ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В АТ «А-БАНК»	23
2.1. Загальна характеристика діяльності АТ «А-БАНК» та його місце на ринку банківських послуг	23
2.2. Динаміка та структура кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр.	33
2.3. Аналіз якості кредитного портфеля, проблемних активів та ризиків кредитування фізичних осіб у АТ «А-БАНК»	42
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ В АТ «А-БАНК»	53
3.1. Основні проблеми кредитування фізичних осіб в АТ «А-БАНК» в умовах воєнного стану та напрями їх подолання	53
3.2. Перспективні напрями розвитку споживчого кредитування та роль процентної політики в АТ «А-БАНК»	58
3.3. Вплив програм державної підтримки та субсидійованого кредитування на розвиток операцій з фізичними особами	67
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	86

ВСТУП

Актуальність дослідження. Розвиток операцій кредитування фізичних осіб є одним із ключових напрямів діяльності банківських установ, оскільки саме роздрібне кредитування відіграє важливу роль у стимулюванні споживчого попиту, підтриманні платоспроможності населення та забезпеченні загального економічного зростання України.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває в умовах воєнного стану, коли зростають кредитні ризики, погіршується якість кредитних портфелів, а банки змушені адаптувати свої кредитні стратегії до нових викликів. У цих умовах важливим є пошук ефективних механізмів розвитку кредитування фізичних осіб, які б поєднували комерційні інтереси банків із потребами населення та вимогами фінансової стійкості. Значну роль у цьому процесі відіграють державні програми підтримки, механізми субсидійованого кредитування, реструктуризації заборгованості та впровадження сучасних цифрових інструментів оцінки кредитоспроможності позичальників.

Питання розвитку роздрібного кредитування, управління кредитними ризиками та підвищення ефективності кредитних операцій фізичних осіб висвітлюються у працях багатьох українських і зарубіжних науковців, зокрема: Ю.В. Алескерова, А.Д. Дзюбенко, А.В. Жаворонок, П.Г. Кричун, Н.Ю. Науменко, Г.Б. Погріщук, В.І. Рошило, С.В. Степаненко, І.М. Ярмак, а також у дослідженнях міжнародних фінансових організацій. Разом із тим, незважаючи на значну кількість наукових напрацювань, питання адаптації кредитних продуктів для фізичних осіб до умов воєнної та післявоєнної економіки, оцінки ефективності державної підтримки та формування стійкої моделі розвитку роздрібного кредитування потребують подальшого комплексного дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження сучасного стану операцій кредитування фізичних осіб, визначення ключових проблем їх

розвитку та обґрунтування перспективних напрямів удосконалення кредитної діяльності банку на прикладі АТ «А-БАНК».

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення наступних **завдань**:

- дослідити теоретичні засади кредитування фізичних осіб;
- представити загальну характеристику діяльності АТ «А-БАНК» та його місце на ринку банківських послуг;
- розглянути динаміку та структуру кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр.;
- провести аналіз якості кредитного портфеля, проблемних активів та ризиків кредитування фізичних осіб у АТ «А-БАНК»;
- описати основні проблеми кредитування фізичних осіб в АТ «А-БАНК» в умовах воєнного стану та напрями їх подолання;
- запропонувати перспективні напрями розвитку споживчого кредитування та роль процентної політики в АТ «А-БАНК»;
- викласти вплив програм державної підтримки та субсидійованого кредитування на розвиток операцій з фізичними особами.

Об'єктом дослідження є процеси здійснення та розвитку операцій кредитування фізичних осіб у банківських установах.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі надання банківських кредитів фізичним особам, а також механізми управління кредитним портфелем і кредитними ризиками АТ «А-БАНК».

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Діалектичний підхід застосовано для аналізу розвитку операцій кредитування фізичних осіб у взаємозв'язку з макроекономічними та інституційними чинниками. Методи індукції та дедукції використано при формуванні узагальнених висновків на основі аналізу окремих показників кредитної діяльності банку. Монографічний метод дав змогу дослідити теоретичні підходи до кредитування фізичних осіб та управління кредитними ризиками. Порівняльний економічний аналіз використано для зіставлення динаміки та

структури кредитного портфеля АТ «А-БАНК» у різні періоди. Методи статистичної обробки даних, зокрема табличний і графічний, застосовано для наочного відображення результатів аналізу. Горизонтальний, вертикальний та трендовий аналізи використано для оцінки змін обсягів і структури кредитного портфеля фізичних осіб. Фундаментальний аналіз фінансового середовища дозволив визначити зовнішні фактори, що впливають на розвиток кредитування фізичних осіб у банку.

Апробація матеріалів кваліфікаційної роботи. Результати досліджень «Розвиток операцій кредитування фізичних осіб: сучасна проблематика та перспективи (на прикладі АТ «А-БАНК»)», викладені в кваліфікаційній роботі, оприлюднені на Міжнародній науково – практичній конференції «Економіко-правові, управлінсько-технологічні та соціально-психологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд», м. Дніпро, 14 листопада 2025 р.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання теоретичних положень, аналітичних висновків і розроблених рекомендацій у практичній діяльності банківських установ (в т.ч. АТ «А-БАНК») при формуванні та вдосконаленні системи споживчого кредитування фізичних осіб. Запропоновані підходи можуть бути використані для оптимізації процентної політики, удосконалення скорингових моделей, підвищення якості управління кредитним ризиком і забезпечення збалансованого зростання роздрібного кредитного портфеля в умовах воєнної та післявоєнної економіки.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи з питань банківського регулювання та банківського нагляду, фінансова звітність АТ «А-БАНК», наукові публікації на тему банківської діяльності, інша періодична література за темою дослідження.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 77 сторінках, містить 22 таблиці, 11 рисунків, 5 додатків. Список використаних джерел складає 56 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Сьогодні кредитування розглядається не лише як сукупність фінансових операцій, а як важливий елемент ринкової інфраструктури, що забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів між секторами економіки. Роль кредитування особливо зростає в умовах ринкових трансформацій, коли саме кредит стає одним із основних інструментів активізації економічного зростання, стимулювання інвестицій та підтримки платоспроможного попиту населення.

Разом із розвитком банківських інститутів, фінансових ринків і цифрових сервісів зміст поняття «кредитування» набув багатовимірного характеру [12; 32]. Враховуючи це, важливим є чітке визначення сутності поняття «кредитування» як базової категорії банківської справи та фінансової науки (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття «кредитування» різними авторами

№	Автор	Формулювання визначення	Ключовий акцент
1	Л.А. Аврамчук, А.П. Заквацький	Кредитування – це система економічних відносин між кредитором і позичальником, у процесі яких відбувається тимчасова передача вартості на умовах поверненості, строковості та платності.	Економічна сутність, принципи поверненості та платності.
2	Ю.В. Алескерова, А.Д. Дзюбенко	Кредитування – сукупність фінансових операцій і процедур, що забезпечують рух позичкового капіталу між банками, підприємствами та населенням з метою одержання прибутку.	Функціональний аспект, роль банків як посередників.
3	Д.В. Курінна	Кредитування є механізмом перетворення заощаджень у інвестиції, що визначає рівень економічної активності суспільства.	Макроекономічна функція – стимулювання економічного зростання.
4	В.І. Рошило	Кредитування – це процес створення зобов'язань шляхом надання коштів з очікуванням їх повернення з винагородою за користування.	Інституційно-фінансовий підхід, ризик та винагорода.
5	І.М. Ярмач	Кредитування – це форма руху позичкового капіталу, що забезпечує задоволення потреб суб'єктів економіки у тимчасових коштах.	Розподільча функція кредиту та взаємозв'язок з економічним оборотом.

Джерело: складено автором на основі [1; 2, с. 87; 14, с. 96; 35, с. 222; 47, с. 58]

У вузькому розумінні кредитування розглядається як банківська операція, що полягає у розміщенні залучених коштів від імені та за рахунок банку з метою отримання прибутку у вигляді процентів (відповідно до ст. 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність») [28].

У широкому значенні кредитування виступає економічним механізмом руху позичкового капіталу, який забезпечує взаємозв'язок між тимчасово вільними грошовими ресурсами суб'єктів господарювання і потребами інших економічних агентів у додаткових фінансових коштах [43, с. 81].

Аналіз представлених підходів свідчить, що поняття «кредитування» має багатогранний зміст. У сучасній економічній науці воно трактується одночасно як економічна категорія (рух позичкового капіталу), як фінансова операція (банківська діяльність із розміщення ресурсів), і як регуляторний процес, що підпорядковується державним та міжнародним стандартам.

Узагальнюючи наведені підходи, можна зазначити, що сутність кредитування полягає у забезпеченні ефективного перерозподілу фінансових ресурсів між економічними агентами з урахуванням принципів платності, строковості та поверненості, при дотриманні балансу інтересів кредитора, позичальника та суспільства.

Кредитування фізичних осіб (consumer/retail lending) виступає ключовим механізмом міжчасового перерозподілу ресурсів та підвищення добробуту домогосподарств [41]. У макроекономічному вимірі роздрібний кредит підтримує споживчий попит, сприяє інвестиціям у людський капітал (освіта, медицина), житло та сталим товарам тривалого користування, водночас генеруючи процентні доходи та комісії для банківської системи.

Відповідно до Закону України «Про споживче кредитування», споживчий кредит – це грошові кошти, що надаються споживачу (позичальникові) на придбання товарів (робіт, послуг) для задоволення потреб, не пов'язаних з підприємницькою, незалежною професійною діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника [32].

Основним стимулом до використання споживчого кредиту для

більшості громадян є об'єктивна потреба в придбанні товарів і послуг, яка не може бути задоволена виключно за рахунок наявних заощаджень або поточних доходів. Споживчий кредит виступає інструментом, що дозволяє перенести майбутні доходи в теперішнє, тим самим забезпечуючи можливість оперативного задоволення особистих потреб і підвищення рівня життя [36].

З економічної точки зору, споживчі витрати, що фінансуються в тому числі за рахунок кредитних ресурсів, відіграють подвійне значення. По-перше, вони сприяють реалізації індивідуального добробуту громадян, дозволяючи їм доступ до житла, техніки, освіти, медичних послуг тощо. По-друге, ці витрати є базою для формування платоспроможного попиту, який виступає важливим драйвером розвитку внутрішнього ринку.

Система кредитних відносин ґрунтується на певних принципах, що визначають економічну природу кредиту, умови його надання та механізми контролю за виконанням зобов'язань. У науковій літературі принципи кредитування розглядаються як сукупність базових правил, дотримання яких забезпечує стабільність банківської системи, захист інтересів споживачів та ефективність функціонування ринку фінансових послуг [36; 48, с. 2547-2549].

Принципи кредитування формувалися історично, відображаючи розвиток банківських операцій, зміну ролі державного регулювання та ступінь зрілості фінансового ринку. Традиційно виділяють класичні (фундаментальні) принципи, що становлять основу кредитних відносин, та сучасні (функціональні), які враховують нові тенденції – цифровізацію, ризик-орієнтоване управління, соціальну відповідальність банків (рис. 1.1).

Коротко розглянемо їх.

Поверненість є фундаментом будь-яких кредитних відносин і передбачає зобов'язання позичальника повернути отримані кошти у повному обсязі після завершення терміну користування ними. Реалізація цього принципу забезпечує безперервність обороту позичкового капіталу, формує у банку впевненість у відновленні ресурсів і зменшує ймовірність утворення проблемної заборгованості [48, с. 2547]. Для позичальника дотримання умов

повернення створює позитивну кредитну історію, що підвищує шанси на отримання фінансування в майбутньому.

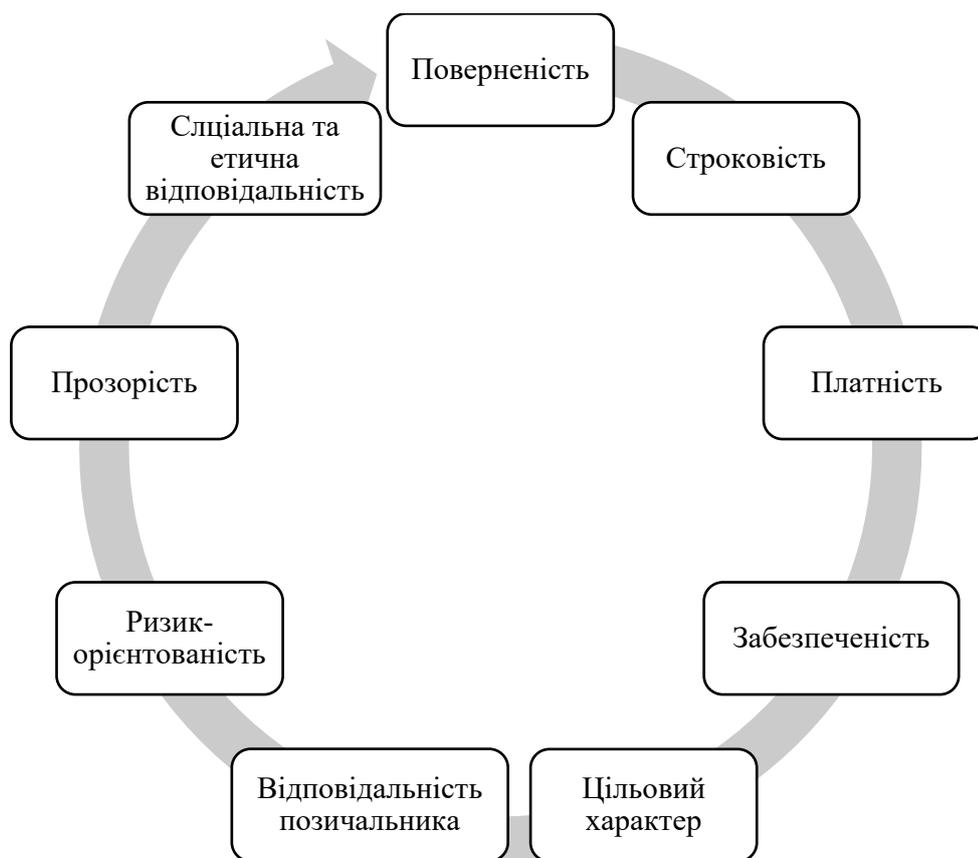

Рис. 1.1. Класичні та сучасні принципи кредитування фізичних осіб

Джерело: складено автором на основі [36; 48, с. 2547-2549]

Строковість визначає часові межі користування позиченими коштами. Конкретний термін встановлюється у договорі та залежить від виду кредиту, мети його отримання, рівня доходів і фінансової дисципліни позичальника. Рациональне визначення строків дозволяє банку планувати ліквідність, а клієнту – оцінити власні можливості щодо своєчасного погашення боргу. Строковий характер кредиту стимулює ефективне використання позикових ресурсів і підтримує фінансову дисципліну обох сторін [36].

Платність виражає економічну сутність кредиту як платної послуги. Користування позиченими коштами передбачає сплату відсотків або комісій, що компенсують банку ризики та витрати, пов'язані з наданням фінансування. Розмір процентної ставки формується під впливом ринкових чинників, строку користування коштами, рівня ризику та макроекономічних умов [48, с. 2548].

У такий спосіб реалізується ціновий механізм кредитного ринку, який забезпечує збалансування інтересів кредитора й позичальника.

Забезпеченість виступає засобом мінімізації кредитного ризику. Для гарантування виконання зобов'язань використовуються різні форми забезпечення – застава майна, порука, гарантії або страхування [48, с. 2549]. Наявність надійного забезпечення підвищує ймовірність повернення позики та зміцнює фінансову стійкість банку. У короткостроковому споживчому кредитуванні, де застава часто відсутня, роль гарантії виконують сучасні скорингові моделі, що оцінюють кредитоспроможність позичальника.

Цільовий характер означає використання позичених коштів відповідно до мети, зазначеної у кредитному договорі. Банки контролюють напрям витрачання позики, що дає змогу підвищити ефективність кредитного ресурсу та уникнути нецільового використання [36]. Для позичальників дотримання визначеної мети є важливою умовою довгострокової співпраці з фінансовими установами та підтримки позитивної репутації.

Відповідальність сторін відображає правову основу кредитних відносин. Позичальник зобов'язаний виконувати умови договору та нести наслідки у разі прострочення платежів чи порушення фінансової дисципліни. Зі свого боку, банк має діяти у межах законодавства, забезпечувати добросовісність, прозорість і коректність кредитної політики. Закон України «Про споживче кредитування» закріплює обов'язок кредитора надавати повну інформацію про умови кредиту та гарантує споживачам право на дострокове погашення та відмову від договору у визначений термін [32].

Ризик-орієнтованість відображає сучасний підхід до управління кредитними операціями. Кожне рішення про надання позики приймається на основі оцінювання ймовірності дефолту, фінансової поведінки клієнта та макроекономічних прогнозів.

Прозорість та інформування стали невід'ємними складовими сучасного кредитного процесу. Клієнт має отримати чітке уявлення про структуру платежів, реальну річну процентну ставку (APR), комісії та всі супутні витрати

[20, с. 107]. Повне розкриття інформації підвищує довіру до банку, запобігає конфліктам і відповідає європейським вимогам щодо захисту прав споживачів, зокрема Директиві ЄС 2023/2225 [49].

Соціальна та етична відповідальність відображає тенденцію до гуманізації фінансових відносин. Банки мають дотримуватись принципів справедливості, недискримінації та добросовісності під час оцінки кредитоспроможності клієнтів.

Отже, система принципів кредитування фізичних осіб поєднує економічні, правові та етичні аспекти взаємовідносин між банківською установою і клієнтом.

Н.О. Кучер та Л.В. Юрчишена вважають, що кредитування фізичних осіб виконує важливу роль у забезпеченні збалансованого функціонування фінансової системи та розвитку економічних процесів [15]. Його сутність розкривається через систему функцій, які відображають основні напрями впливу кредиту на економічне середовище, грошовий обіг і добробут населення (рис. 1.2) [3, с. 62-67; 39].

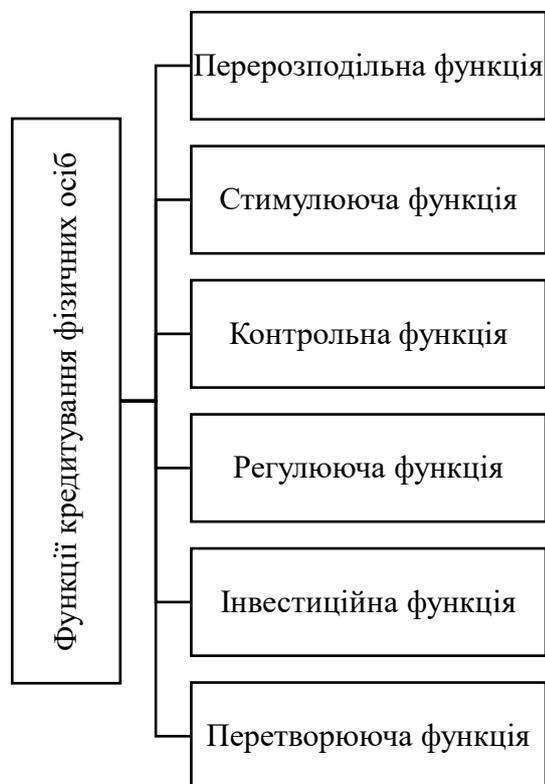

Рис. 1.2. Функції кредитування фізичних осіб

Джерело: складено автором на основі [3, с. 62-67; 39]

Опишемо їх.

1) Перерозподільна функція. Основним економічним змістом кредиту є перерозподіл тимчасово вільних фінансових ресурсів у суспільстві. Через механізм кредитування відбувається рух грошових коштів від суб'єктів, які мають надлишок капіталу, до тих, хто відчуває його тимчасову нестачу. Завдяки цьому забезпечується оптимізація структури сукупного попиту та пропозиції, формуються умови для сталого економічного обороту [39]. У системі особистих фінансів фізичних осіб перерозподільна функція сприяє вирівнюванню споживчих можливостей населення та стабілізації грошового обігу в державі.

2) Стимулююча функція. Кредитування виступає важливим інструментом активізації економічної активності. Механізм кредиту стимулює процеси нагромадження капіталу, розвитку підприємницької ініціативи та підвищення рівня добробуту населення [3, с. 62]. За рахунок доступу до кредитних ресурсів домогосподарства та суб'єкти господарювання розширюють свої можливості щодо фінансування поточних і довгострокових потреб. У макроекономічному вимірі стимулююча функція кредиту сприяє зростанню інвестиційної та споживчої активності, що позитивно впливає на динаміку валового внутрішнього продукту та рівень зайнятості.

3) Контрольна функція. Важливою особливістю кредитних відносин є наявність елементів контролю, які забезпечують дотримання умов договору, своєчасне повернення коштів і раціональне використання позикових ресурсів. Контрольна функція проявляється у системі взаємного нагляду між банком і позичальником [3, с. 63]. З боку кредитора вона реалізується через моніторинг фінансового стану клієнта, оцінку платоспроможності, перевірку цільового використання кредиту, ведення кредитних історій та аналіз виконання зобов'язань. З боку позичальника контроль проявляється у відповідальному ставленні до виконання своїх фінансових обов'язків. Реалізація цієї функції є передумовою зниження кредитних ризиків та забезпечення стабільності банківської системи.

4) Регулююча функція. Через механізм кредитування держава та банківський сектор впливають на грошово-кредитну політику, обсяг грошової маси, рівень інфляції та ділову активність. Кредит, будучи інструментом грошового обігу, має здатність як прискорювати, так і стримувати економічні процеси залежно від стану фінансового ринку [3, с. 64]. У цьому контексті кредитування фізичних осіб стає важливим каналом реалізації монетарної політики держави, через який регулюється доступність фінансових ресурсів, вартість позикового капіталу та загальний рівень ліквідності в економіці.

5) Інвестиційна функція. Значення кредиту полягає також у забезпеченні умов для нагромадження та ефективного розміщення капіталу. Кредитування стимулює розвиток довгострокових фінансових відносин, сприяє оновленню основних фондів, підвищенню продуктивності праці та технологічному оновленню економіки [3, с. 65]. У контексті роздрібного банківництва кредитні ресурси, надані фізичним особам, трансформуються в інвестиції у споживчий сектор, освіту, житлове будівництво, що, у свою чергу, створює мультиплікативний ефект для економічного зростання.

6) Перетворююча функція. Кредитування має здатність перетворювати потенційні заощадження населення в активний платоспроможний попит, що впливає на структуру виробництва та ринку. Завдяки цьому створюються нові можливості для розвитку суміжних галузей, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів і зміцнення соціально-економічного потенціалу держави [39]. У такий спосіб кредитування фізичних осіб виступає важливим чинником формування ринкових відносин і модернізації економічної системи.

Відтак, функції кредитування фізичних осіб утворюють єдину систему, у межах якої реалізуються як мікроекономічні, так і макроекономічні завдання [3, с. 67]. Перерозподільна функція забезпечує рух грошових потоків; стимулююча – формує динаміку економічного розвитку; контрольна – підтримує фінансову дисципліну; регулююча – узгоджує діяльність банківського сектору з державними пріоритетами; інвестиційна та

перетворююча – сприяють оновленню капіталу та соціально-економічному прогресу.

Звідси слідує, що сукупність функцій визначає системну роль кредиту як одного з ключових інструментів ринкової економіки, що забезпечує взаємозв'язок між нагромадженням, споживанням і відтворенням суспільного продукту.

Система споживчого кредитування охоплює різноманітні форми і види позик, які відрізняються за метою надання, строками, способом погашення, забезпеченням і формою організації відносин між кредитором і позичальником [18, с. 43]. Розмежування видів кредитів дозволяє банкам формувати ефективну кредитну політику, здійснювати сегментацію клієнтів, управляти ризиками та забезпечувати стабільність кредитного портфеля.

Проведене дослідження наукової літератури [17, с. 173-177; 44, с. 90-94] засвідчує, що класифікація видів споживчих кредитів здійснюється за низкою ознак, що відображають їх економічну природу, організаційні особливості та правове забезпечення (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація видів споживчих кредитів фізичних осіб

Ознака класифікації	Види споживчих кредитів	Коротка характеристика
1	2	3
1. За цільовим призначенням	- Цільові кредити; - Нецільові кредити	Цільові надаються для конкретних потреб (житло, авто, освіта); нецільові – без уточнення напрямів використання коштів.
2. За строком користування	- Короткострокові (до 1 року); - Середньострокові (1–5 років); - Довгострокові (понад 5 років)	Визначаються тривалістю дії кредитного договору, що впливає на обсяг процентної ставки і ризики кредитора.
3. За формою забезпечення	- Забезпечені (застава, порука, гарантія); - Незабезпечені (бланкові)	Забезпечені передбачають гарантії виконання зобов'язань; бланкові ґрунтуються на довірі та оцінці кредитоспроможності.
4. За способом надання	- Готівкові кредити; - Безготівкові кредити	Перші надаються через касу банку, другі – шляхом перерахування коштів на рахунок або картку клієнта.

Продовж. табл. 1.2

1	2	3
5. За формою організації	- Прямі (банк → позичальник); - Посередницькі (через торговельні організації або онлайн-платформи)	Визначаються характером взаємодії між учасниками кредитних відносин.
6. За способом погашення	- Одноразові; - Розстрочені (анюїтетні, диференційовані); - Револьверні (кредитні лінії)	Визначають порядок повернення боргу: одноразовий платіж, рівні частини або поновлюваний ліміт.
7. За джерелами фінансування	- Банківські кредити; - Кредити фінансових компаній; - Кооперативні або мікрофінансові кредити	Різняться за типом кредитора, рівнем регулювання і вартістю ресурсів.
8. За способом використання коштів	- Товарні (купівля в розстрочку); - Грошові (видача коштів)	Товарні реалізуються через торговельні мережі; грошові – через банківські операції.
9. За формою участі банку	- Індивідуальні; - Партнерські (через торговельні точки, агентів, маркетплейси)	Залежить від моделі співпраці банку з іншими суб'єктами ринку.
10. За технологією оформлення	- Традиційні (у відділенні); - Дистанційні (онлайн, мобільні додатки)	Визначається ступенем цифровізації процесу кредитування.

Джерело: складено автором на основі [17, с. 173-177; 44, с. 90-94]

Слід додати, що система споживчого кредитування постійно розвивається, що зумовлює появу нових видів позик, пов'язаних із розвитком цифрових фінансових технологій. До таких належать онлайн-кредити, мікрокредити, кредитні лінії BNPL (Buy Now – Pay Later), а також продукти з гнучкими умовами погашення [45]. Усі ці форми мають спільну мету – підвищення доступності фінансових послуг для населення при одночасному посиленні вимог до управління ризиками та прозорості умов договорів.

Правову основу кредитів фізичним особам в Україні визначає Закон України «Про споживче кредитування» №1734-VIII (2016), який встановлює вимоги до пре-контрактної інформації, методики розкриття повної вартості кредиту (APR), порядку укладення договорів, права на відмову, дострокове погашення, відповідальність за неналежне інформування та практики відповідального кредитування [32]. НБУ забезпечує наглядову імплементацію через нормативні акти та роз'яснення, включно з посиланням на чинні редакції

закону на своєму офіційному сайті [21].

Національний банк України як центральний орган монетарного регулювання відіграє ключову роль у формуванні політики кредитування фізичних осіб, забезпеченні стабільності фінансової системи та захисті прав споживачів фінансових послуг. Регуляторна діяльність НБУ спрямована на створення прозорих умов функціонування ринку споживчого кредитування, розвиток відповідального фінансового посередництва та запровадження сучасних стандартів управління ризиками.

Відповідно до Закону України «Про Національний банк України» та Закону України «Про споживче кредитування» (№1734-VIII від 15.11.2016 р.) [31], НБУ здійснює нагляд за діяльністю банків і фінансових компаній, які надають кредити фізичним особам, контролює дотримання вимог щодо розкриття інформації, структури кредитних договорів, порядку розрахунку реальної річної процентної ставки (APR) та захисту прав позичальників.

У межах впровадження ризик-орієнтованого нагляду, НБУ запровадив низку регуляторних ініціатив, що визначають сучасну архітектуру ринку кредитування:

1) Положення про визначення банками розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями (Постанова НБУ №351) [29] встановлює вимоги до оцінювання кредитного ризику, класифікації активів, формування резервів і застосування моделей очікуваних кредитних збитків відповідно до стандартів МСФЗ 9.

2) Методологія пруденційного нагляду НБУ передбачає аналіз якості кредитного портфеля, частки проблемних активів (NPL), а також оцінку практик банків щодо виявлення ранніх ознак неплатоспроможності позичальників [21].

З метою підвищення фінансової прозорості та інформованості громадян НБУ у 2023 році запровадив онлайн-сервіс отримання інформації з Кредитного реєстру НБУ для фізичних осіб. Через нього кожен позичальник має можливість безкоштовно перевірити власну кредитну історію, дізнатися

про залишки заборгованості, стан виконання зобов'язань і наявність прострочень. Сервіс функціонує у форматі 24/7, забезпечує ідентифікацію користувачів через систему BankID і сприяє зміцненню довіри між банками та споживачами [21].

Особливу увагу регулятор приділяє захисту прав споживачів фінансових послуг. НБУ проводить інформаційні кампанії, розміщує на своєму офіційному сайті роз'яснення щодо прав позичальників, а також рекомендації стосовно уникнення кредитних пасток.

З огляду на активну цифровізацію фінансового сектору, регулятор акцентує увагу на дотриманні етичних стандартів у дистанційному кредитуванні. Національний банк визначає обов'язок кредиторів забезпечувати прозорість алгоритмів ухвалення рішень, зберігати конфіденційність персональних даних позичальників та запроваджувати механізми запобігання дискримінації у процесі скорингової оцінки [21].

Крім того, у межах реалізації монетарної політики НБУ використовує інструменти макропруденційного регулювання, що впливають на обсяг і структуру кредитування населення [5, с. 42]. Зокрема, регулятор здійснює моніторинг динаміки споживчих кредитів, частки кредитів з високим рівнем ризику, дотримання банками нормативів достатності капіталу та ліквідності.

Регуляторна позиція НБУ у сфері кредитування фізичних осіб базується на принципах відповідальності, прозорості, фінансової стабільності та захисту прав споживача. Вона відповідає стандартам Європейського Союзу та сприяє формуванню конкурентного, стійкого й соціально орієнтованого фінансового ринку [21].

Слід зазначити, що важливим елементом сучасної інфраструктури споживчого кредитування є Кредитний реєстр НБУ, що виконує функцію централізованого джерела даних про зобов'язання фізичних і юридичних осіб перед банками та окремими небанківськими фінансовими установами. Реєстр забезпечує підвищення прозорості кредитного ринку, дозволяє кредиторам виявляти перехресну заборгованість, оцінювати реальне боргове

навантаження клієнта та зменшувати ризики надмірного кредитування [56].

У 2023-2024 рр. НБУ розширив функціонал сервісу, надавши фізичним особам можливість безкоштовно отримувати власну кредитну історію онлайн через BankID, що сприяло підвищенню фінансової культури та усвідомленої поведінки позичальників [6, с. 148; 52].

Поряд з тим, ринок споживчого кредитування останніми роками активно трансформується за участю небанківського сектору. Після реалізації реформи «спліт» (Закон №4149-IX) [51], фінансові компанії перейшли під регуляцію НБУ, що забезпечило уніфікацію вимог до прозорості умов кредитних договорів, розкриття повної вартості кредиту (APR), формування внутрішніх політик ризик-менеджменту та дотримання етичних стандартів взаємодії з клієнтами. Частина фінансових компаній діє у форматі аутсорсингу кредитних процесів для банків, онлайн-платформ і торговельних мереж, виконуючи окремі функції [54]: попередній скоринг (scoring-as-a-service), оцінювання ризиків, ведення колекшн-процесів, агентські продажі (POS-кредитування), реалізацію моделей BNPL (Buy Now – Pay Later), що у свою чергу, підвищує ефективність операцій банків та стимулює конкуренцію між кредитодавцями (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Основні аутсорсингові сервіси у сфері споживчого кредитування

№	Сервіс	Коротка характеристика
1	Попередній скоринг (scoring-as-a-service)	Швидка автоматизована оцінка базових даних клієнта для визначення ймовірності схвалення кредиту на ранньому етапі.
2	Оцінювання ризиків (risk assessment)	Глибокий аналіз фінансового стану позичальника та параметрів ризику (PD, LGD), що визначає умови та можливість надання кредиту.
3	Колекшн-процеси (collection outsourcing)	Професійне ведення роботи з простроченою заборгованістю: нагадування, комунікація, реструктуризація відповідно до законодавства.
4	Агентські продажі (POS-кредитування)	Оформлення кредитів безпосередньо у торговельних точках або онлайн-магазинах через партнерські платформи та інтегровані сервіси.
5	BNPL (Buy Now – Pay Later)	Модель короткострокової розстрочки, що надає можливість отримати товар одразу та сплатити його частинами, зазвичай без відсотків.

Джерело: складено автором на основі [54]

Нині, технологічний розвиток фінансового ринку сприяв появі нових інструментів оцінювання кредитоспроможності [53; 55]: AI-скоринг, альтернативні дані (телеком-дані, інформація про комунальні платежі), цифрова ідентифікація через Дія.Signature, інтеграція через open-banking API (рис. 1.3).

AI-скоринг	<ul style="list-style-type: none"> • Алгоритми штучного інтелекту, що оцінюють кредитоспроможність на основі великої кількості поведінкових і фінансових даних, підвищуючи точність прогнозу дефолту.
Альтернативні дані	<ul style="list-style-type: none"> • Нетрадиційні джерела інформації – телеком-активність, оплата комунальних послуг, онлайн-поведінка, які дозволяють оцінювати клієнтів без сформованої кредитної історії.
Дія.Signature	<ul style="list-style-type: none"> • Кваліфікований електронний підпис, що забезпечує дистанційну ідентифікацію та юридично значиме підписання кредитних договорів онлайн.
Open-banking API	<ul style="list-style-type: none"> • Цифрові інтерфейси, які дають змогу банкам і фінкомпаніям (за згодою клієнта) обмінюватися даними про рахунки та транзакції для швидкої оцінки ризиків.

Рис. 1.3. Цифрові інструменти та дані, що використовуються у споживчому кредитуванні

Джерело: складено автором на основі [53; 55]

Отже, впровадження сучасних цифрових технологій та аутсорсингових сервісів істотно змінює архітектуру ринку споживчого кредитування, забезпечуючи банкам і фінансовим компаніям можливість підвищувати точність оцінювання ризиків, оптимізувати операційні процеси та удосконалювати клієнтський сервіс.

У реальних умовах споживче кредитування поєднує в собі як позитивні, так і небажані соціально-економічні впливи (табл. 1.4) [13, с. 161; 19, с. 176; 33, с. 15; 42, с. 179; 45].

Таблиця 1.4

Соціально-економічні наслідки споживчого кредитування

Позитивні соціально-економічні наслідки	Негативні соціально-економічні наслідки
Забезпечення широкого доступу населення до товарів і послуг тривалого користування	Формування надмірного боргового навантаження на домогосподарства
Поліпшення умов проживання, побуту та культурного розвитку громадян	Посилення інфляційного тиску на економіку через зростання споживчого попиту
Зниження соціальної напруги шляхом розширення можливостей особистого споживання	Виведення фінансових ресурсів за межі держави через імпорт споживчих товарів
Підвищення рівня добробуту та соціальної стабільності населення	Порушення платіжної дисципліни при неналежному контролі за поверненням кредитів
Сприяння реалізації державної демографічної політики (доступ до житла, освіти тощо)	Погіршення стійкості фінансової системи внаслідок масових неплатежів
Активізація обігу грошових коштів та поживлення внутрішнього попиту	Дисбаланс між споживчими очікуваннями та виробничими можливостями економіки
Стимулювання розвитку національного виробництва товарів широкого вжитку	Зменшення обсягів внутрішніх заощаджень населення
Модернізація роздрібної торгівлі та фінансових послуг	Зростання витрат фінансових установ на управління простроченою заборгованістю
Підвищення фінансової грамотності та формування ощадних звичок у частини населення	Посилення соціальної нерівності через обмежений доступ до кредитування для окремих груп

Джерело: складено автором на основі [13, с. 161; 19, с. 176; 33, с. 15; 42, с. 179; 45]

Таким чином, проведене дослідження теоретичних засад кредитування фізичних осіб підтверджує, що даний сегмент банківської діяльності відіграє важливу роль у функціонуванні ринкової економіки, оскільки сприяє раціональному перерозподілу фінансових ресурсів, підтримує рівень платоспроможного попиту населення та виступає чинником активізації соціально-економічного розвитку держави.

Кредитування фізичних осіб функціонує на основі системи принципів: поверненості, строковості, платності, забезпеченості, цільового використання, відповідальності, прозорості й ризик-орієнтованості. Через свої ключові функції: перерозподільну, стимулюючу, контрольну, регулюючу, інвестиційну та перетворюючу – кредитування впливає на грошовий обіг, формування макроекономічної рівноваги та соціальний добробут населення.

Розмаїття форм і видів споживчих кредитів, посилене розвитком фінансових технологій, сприяє адаптації банківських продуктів до потреб різних груп клієнтів та розширенню фінансової інклюзивності.

Регуляторна політика Національного банку України визначає інституційні засади функціонування ринку кредитування фізичних осіб, встановлюючи стандарти оцінки кредитного ризику, забезпечуючи захист прав споживачів та впроваджуючи цифрові сервіси контролю за кредитними історіями. Важливу роль у підвищенні прозорості відіграє Кредитний реєстр НБУ, що дозволяє кредиторам отримувати повну інформацію про боргове навантаження позичальників та покращує якість ризик-менеджменту. Паралельно із банківським сектором розвивається сегмент небанківських фінансових компаній, які виконують окремі етапи кредитного процесу: попередній скоринг, оцінювання ризиків, колекшн, POS-кредитування, моделі BNPL, забезпечуючи гнучкість і масштабованість кредитних операцій.

Додаткові можливості для модернізації ринку створюють сучасні цифрові технології: AI-скоринг, використання альтернативних даних, цифрова ідентифікація через Дія.Signature та інтеграція open-banking API. Їх застосування підвищує точність оцінювання кредитоспроможності, прискорює процес ухвалення рішень і формує новий стандарт прозорості та відповідального кредитування. У підсумку формується сучасна екосистема споживчого кредитування, що поєднує технологічність, конкурентність і соціальну орієнтованість, забезпечуючи баланс між інтересами фінансових установ і потребами суспільства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПРОБЛЕМ ОПЕРАЦІЙ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В АТ «А-БАНК»

2.1. Загальна характеристика діяльності АТ «А-БАНК» та його місце на ринку банківських послуг

Акціонерне товариство «Акцент-Банк» (скорочено – АТ «А-БАНК») – універсальний український банк, який спеціалізується на роздрібному кредитуванні, карткових продуктах та обслуговуванні МСБ. Згідно з офіційними даними банку, ключовою особливістю його моделі є висока цифровізація, фокус на мобільному застосунку А-Bank24, та активне масштабування партнерських програм («Плати частинами», POS-кредитування) [25]. Банк входить до ТОП-50 найбільших банків України за активами та демонструє стабільну динаміку зростання клієнтської бази.

АТ «А-БАНК» функціонує на засадах нормативних документів, а також внутрішньої документації банку [27-32].

Станом на 01.01.2025 р. АТ «А-Банк» демонструє стабільні операційні позиції на роздрібному ринку банківських послуг. Згідно з офіційними даними НБУ, кількість активних кредитних карток банку становить 1650529 одиниць, що свідчить про високу залученість клієнтів у карткові продукти та значну частку банку на ринку кредитних карток в Україні [25].

Розгалужена мережа обслуговування також підтверджує масштаби діяльності банку: на початок 2025 року в Україні функціонує 197 відділень АТ «А-Банк», що забезпечує доступність банківських послуг у більшості регіонів країни [25].

Крім того, банк обслуговує значну клієнтську базу вкладників. Станом на 01.01.2025 р. кількість осіб, які розміщують кошти на депозитних рахунках у банку, становить 3587994 клієнтів, що підтверджує високий рівень довіри населення до установи та важливу роль АТ «А-Банк» у сегменті заощаджень

[25].

Основна характеристика АТ «А-БАНК» наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основна характеристика АТ «А-БАНК»

Показник	Значення / інформація
Код ЄДРПОУ / Ідентифікаційний код	14360080
Повна юридична назва	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦЕНТ-БАНК»
Скорочена назва	АТ «А-БАНК» (JSC «А-BANK»)
Дата реєстрації	30.10.1992
Статус юридичної особи	Зареєстровано
Статутний (авторизований) капітал	2 115 686 000,00 грн
Основний вид діяльності (КВЕД)	64.19 – Інші види грошового посередництва
Уповноважена особа / керівник	Кандауров Юрій Васильович
Юридична адреса	Дніпропетровська обл., місто Дніпро, вулиця Батумська, буд. 11 (за останніми відкритими реєстраційними даними)

Джерело: складено автором на основі [55]

У Дод. А наведена організаційна структура управління АТ «А-БАНК».

Організаційна структура управління АТ «А-Банк» має ієрархічно-функціональний характер і відповідає типовій моделі корпоративного управління, яка застосовується у провідних комерційних банках України. Структура чітко розмежовує стратегічні, контрольні, бізнесові та підтримуючі функції, що забезпечує ефективність управління, прозорість прийняття рішень та дотримання регуляторних вимог Національного банку України.

На стратегічному рівні функціонують Загальні збори акціонерів, Спостережна рада та Ревізійна комісія [25]. Їхня діяльність спрямована на визначення довгострокових пріоритетів розвитку, контроль за дотриманням політик банку та забезпеченням прозорості управлінських процесів. Додатковим елементом контролю виступає підрозділ аудиту, який формує об'єктивну оцінку якості фінансових операцій і системи управління ризиками.

Операційне управління зосереджене на рівні Правління на чолі з Головою Правління. Важливим елементом механізму управління виступають

комітети: кредитний, тарифний та комітет з управління активами й пасивами.

Окреме місце належить бізнесовим напрямам, що формують основні джерела операційного доходу. До них віднесено роздрібний бізнес, малий та середній бізнес, напрям «Кредитні картки та операції з цінними паперами», корпоративні продажі та бізнес «А-Кредит». Структура бізнесових напрямів відповідає фактичній спеціалізації банку, орієнтованого на масовий роздріб, карткові продукти та партнерські фінансові сервіси. Функціонування бізнесу неможливе без підтримуючих підрозділів, до яких належать ІТ-напрямок, бухгалтерія, фінансовий моніторинг, служба безпеки, департамент розвитку, управління персоналом, регіональні представництва та підрозділ фінансів і ризиків [25].

Фронт-офісна складова представлена мережею з 197 відділень по Україні, що забезпечує географічне покриття основних регіонів та поєднання онлайн- і офлайн-каналів взаємодії з клієнтами [25]. Наявність структурного поділу відділень на групи свідчить про диференційований підхід до управління навантаженням та якості сервісу.

Узагальнюючи проведений аналіз, можна стверджувати, що організаційна структура АТ «А-Банк» забезпечує баланс між стратегічним управлінням, операційною ефективністю, розвитком продуктового портфеля та якістю клієнтського обслуговування.

Поточні рейтинги присвоєні агенством «Кредит-Рейтинг» АТ «А-БАНК» наведені у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Кредитні рейтинги А-БАНК за 2022–2024 рр.

Рік	Дата оцінювання / оновлення	Кредитний рейтинг	Прогноз / зауваження	Рейтинг надійності депозитів
2022	22.11.2022	uaAA-	-	4
2023	30.11.2023	uaAA-	-	4
2024	12.12.2024	uaAA-	стабільний прогноз	4

Джерело: складено автором на основі [25]

Згідно даних табл. 2.2, кредитний рейтинг банку залишався незмінним на рівні uaAA- протягом усього періоду 2022–2024 рр. Це свідчить про стабільну кредитоспроможність банку, незважаючи на складні макроекономічні умови в Україні. Рейтинг депозитів («надійності вкладів») також залишався стабільним – на рівні 4, що означає високу надійність.

У 2024-му році агентство «Кредит-Рейтинг» підтвердило рейтинг із «стабільним» прогнозом – це може свідчити про відсутність передумов для погіршення фінансового стану банку на коротко-/середньострокову перспективу.

АТ «А-Банк» є учасником широкого спектра платіжних систем: міжнародних (VISA, Mastercard, Western Union, Ria, MoneyGram), національних («ПРОСТІР», СЕП) та спеціалізованих систем грошових переказів. Членство АТ «А-Банк» забезпечує його клієнтам доступність платіжних інструментів у глобальному й національному масштабі, підвищує якість розрахункових операцій і розширює можливості для переказів в Україні та за кордон [25].

Далі проведемо аналіз основних показників, що характеризують фінансовий стан та результати діяльності АТ «А-Банк» за 2022–2024 рр. (табл. 2.3-2.4, рис. 2.1-2.2).

Таблиця 2.3

Динаміка ключових показників діяльності АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. (тис. грн)

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, тис. грн		Темп зростання, %	
				2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Активи всього	17786728	25060076	34408231	7273348	9348155	40,9	37,3
Зобов'язання всього	15368269	22148875	30647238	6780606	8498363	44,1	38,3
Власний капітал	2418459	2911201	3760993	492742	849792	20,4	29,2
Кредити клієнтам	5516412	8567591	15828835	3051179	7261244	55,3	84,7
Кошти клієнтів	1457422	20263717	28596912	5691295	8333195	39,1	41,1
Інвестиції в цінні папери	175703	920970	3654677	745267	2733707	424,2	297,0

Продовж. табл. 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Процентні доходи	3474153	4143331	6198346	669178	2055015	19,3	49,6
Комісійні доходи	1183037	1452528	2262426	269491	809898	22,8	55,8
Чистий прибуток	202637	480877	820518	278240	339641	137,3	70,6

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

Представлена динаміка свідчить про стале й інтенсивне зростання масштабу діяльності АТ «А-БАНК» протягом трирічного періоду. Найвищі темпи приросту у 2023 та 2024 роках демонструють, що банк активно реалізує стратегію розширення кредитного портфеля та нарощення клієнтської бази.

Активи банку зросли з 17786728 тис. грн у 2022 році до 34408231 тис. грн у 2024 році. Абсолютне відхилення становило 7273348 тис. грн у 2023/2022 рр. та 9348155 тис. грн у 2024/2023 рр. Темпи зростання відповідно дорівнювали 40,9% та 37,3%. Динаміка активів підтверджує збільшення масштабів діяльності та активізацію кредитування.

Зобов'язання банку зросли з 15368269 тис. грн у 2022 році до 30647238 тис. грн у 2024 році. У 2023 році абсолютне зростання становило 6780606 тис. грн, у 2024 році – 8498363 тис. грн. Темпи приросту відповідно досягли 44,1% та 38,3%. Показник свідчить про зміцнення ресурсної бази, насамперед за рахунок приросту коштів клієнтів.

Власний капітал збільшився з 2418459 тис. грн у 2022 році до 3760993 тис. грн у 2024 році. Абсолютне відхилення у 2023 році становило 492742 тис. грн, у 2024 році – 849792 тис. грн. Темпи зростання дорівнювали 20,4% та 29,2% відповідно. Незважаючи на нижчі темпи приросту порівняно зі зростанням активів, капітал банку демонструє стабільну позитивну динаміку.

Кредитний портфель є ключовим драйвером розвитку банку. Обсяг кредитів клієнтам зріс з 5516412 тис. грн у 2022 році до 15828835 тис. грн у 2024 році. У 2023 році зростання становило 3051179 тис. грн, у 2024 році – 7261244 тис. грн. Темпи приросту відповідали 55,3% та 84,7%. Подібна динаміка характерна для банку з активною спеціалізацією у сфері споживчого

та карткового кредитування.

Кошти клієнтів протягом трирічного періоду зросли з 14572422 тис. грн до 28596912 тис. грн. Абсолютне зростання у 2023/2022 рр. становило 5691295 тис. грн, а у 2024/2023 рр. – 8333195 тис. грн. Темпи приросту дорівнювали 39,1% та 41,1%. Ресурсна база банку посилюється стабільно, що забезпечує можливість масштабування активних операцій.

Інвестиції у цінні папери збільшилися з 175703 тис. грн у 2022 році до 3654677 тис. грн у 2024 році. Абсолютне зростання становило 745267 тис. грн у 2023 році та 2733707 тис. грн у 2024 році. Темпи приросту були одними з найвищих і досягали 424,2% та 297%. Динаміка вказує на підвищення уваги банку до операцій з цінними паперами як інструменту диверсифікації доходів та управління ліквідністю.

Процентні доходи зросли з 3474153 тис. грн у 2022 році до 6198346 тис. грн у 2024 році. Абсолютні відхилення становили 669178 тис. грн у 2023 році та 2055015 тис. грн у 2024 році. Темпи приросту дорівнювали 19,3 та 49,6 відсотка. Комісійні доходи зросли з 1183037 тис. грн до 2262426 тис. грн з темпами 22,8% та 55,8% відповідно, що свідчить про активізацію транзакційної діяльності клієнтів.

Чистий прибуток банку підвищився з 202637 тис. грн у 2022 році до 820518 тис. грн у 2024 році. Абсолютне зростання у 2023 році становило 278240 тис. грн, у 2024 році – 339641 тис. грн. Темпи приросту дорівнювали 137,3% та 70,6% відповідно. Така динаміка підтверджує ефективність управління витратами та зростання дохідної бази.

Узагальнення результатів динаміки свідчить про високі темпи розвитку АТ «А-БАНК». Банк демонструє посилення фінансової стійкості, розширює кредитний та депозитний портфель, збільшує операційну та інвестиційну активність. Показники прибутковості також мають стабільну позитивну динаміку, що дозволяє характеризувати діяльність банку як ефективну та конкурентоспроможну у досліджуваний період.

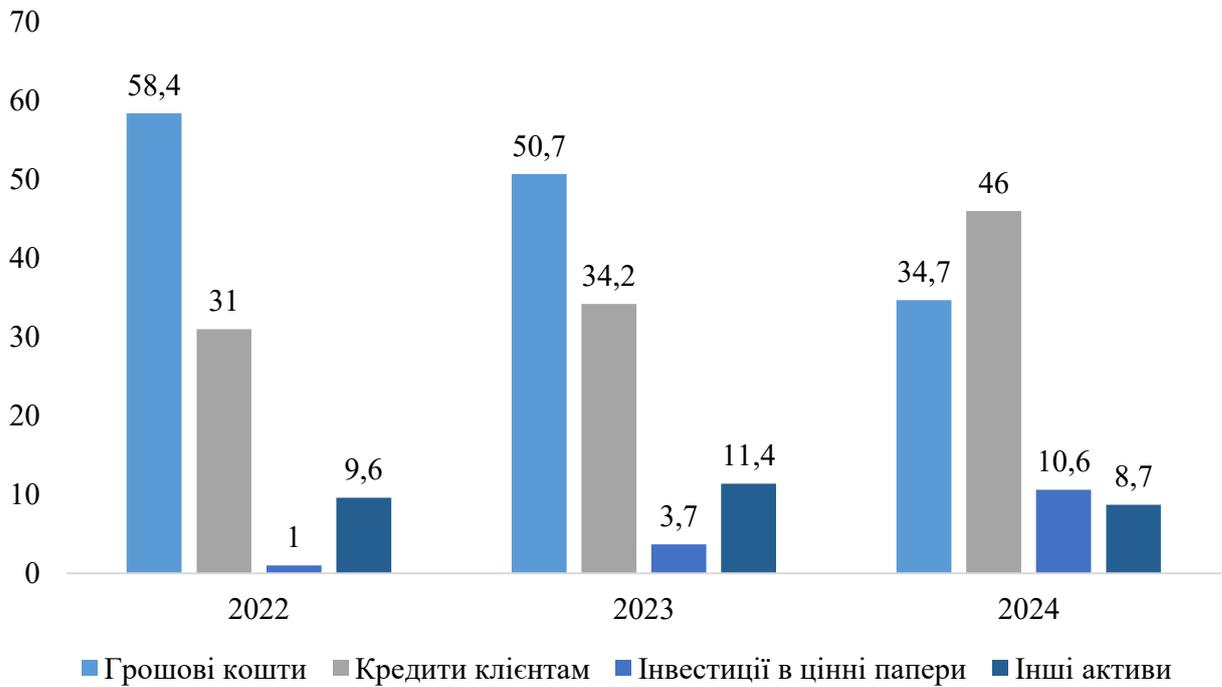

Рис. 2.1. Вертикальний аналіз структури активів балансу АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. %

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

Вертикальний аналіз структури активів АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. демонструє суттєві зміни у розподілі основних складових балансу, що свідчить про трансформацію моделі управління активами та перегляд пріоритетів у фінансовій політиці банку. У 2022 році домінуючу частку займали грошові кошти (58,4%), що характеризувало високий рівень ліквідності та консервативну модель управління активами. Проте вже у 2023 році їх частка зменшилася до 50,7%, а у 2024 році до 34,7%, що може бути наслідком активізації кредитування та зростання інвестиційної діяльності. Частка кредитного портфеля стабільно зростала: з 31% у 2022 році до 34,2% у 2023 році та до 46% у 2024 році, що свідчить про розширення основної дохідної діяльності банку. Водночас інвестиції в цінні папери зросли з 1% до 3,7% у 2023 році та 10,6% у 2024 році, що підтверджує посилення ролі портфельних інвестицій як інструмента управління ліквідністю та диверсифікації доходів. Частка інших активів протягом періоду зменшувалася, що вказує на оптимізацію їх структури та концентрацію банку на найбільш

продуктивних напрямках розміщення коштів. Загальна динаміка свідчить про перехід АТ «А-БАНК» до більш активної та дохідної моделі управління активами з акцентом на кредитування та інвестиційні операції.

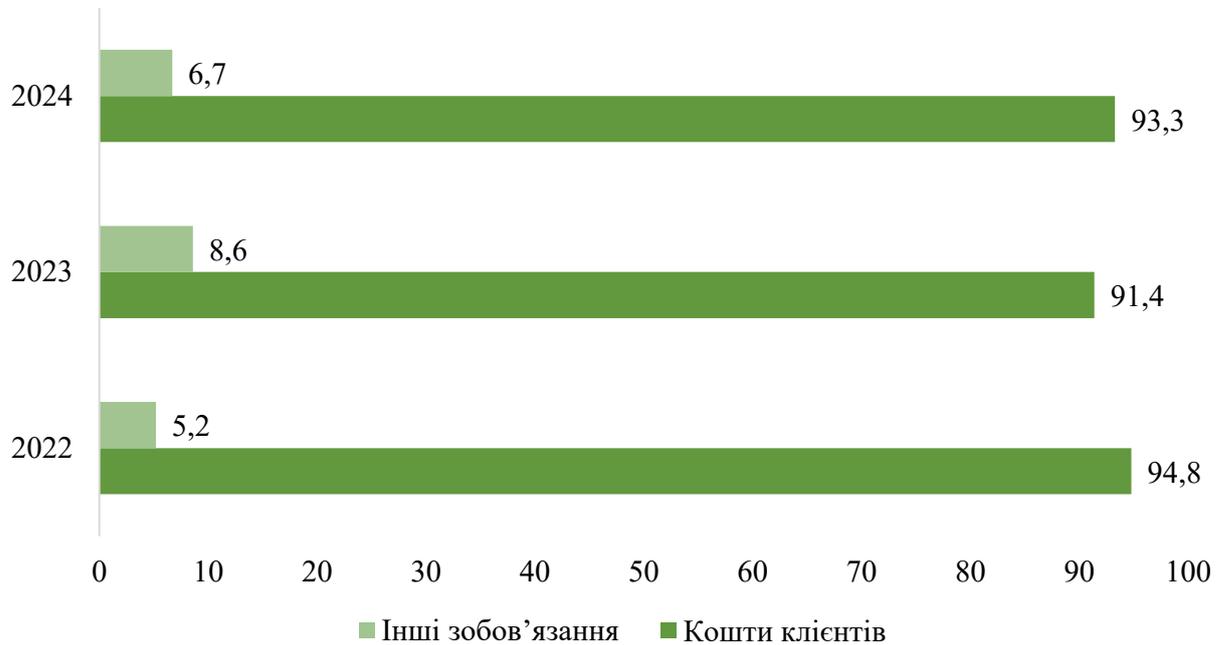

Рис. 2.1. Вертикальний аналіз структури пасивів балансу АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. %

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

Вертикальний аналіз структури пасивів АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. показує стабільну домінуючість коштів клієнтів у ресурсній базі банку, що є характерною ознакою установи з розвиненим роздрібним сегментом. У 2022 році їх частка становила 94,8%, у 2023 році – 91,4%, а у 2024 році – 93,3%, що свідчить про високу залежність банку від депозитних ресурсів та поточних рахунків населення і бізнесу. Незважаючи на незначні коливання, загальна тенденція підтверджує стійкість довіри клієнтів та здатність банку забезпечувати приріст ресурсної бази. Частка інших зобов'язань протягом періоду залишалась незначною та коливалась у межах 5,2–8,6%, що демонструє обмежене використання альтернативних джерел фінансування. Вищий показник у 2023 році свідчить про тимчасове розширення залучення інших боргових інструментів чи резервів, однак у 2024 році структура знову

змістилася у бік клієнтських коштів. Загалом отримані результати вказують на стабільну модель фінансування, орієнтовану на залучення коштів фізичних осіб та підприємств, що забезпечує банку передбачуваність і відносну стійкість у формуванні пасивів.

Таблиця 2.4

Динаміка фінансових коефіцієнтів АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр.

№	Фінансовий коефіцієнт	Одиниця	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення	
						2023/ 2022	2024/ 2023
1	Достатність капіталу	рази	0,14	0,12	0,11	-0,02	-0,01
2	Частка кредитів у активах	%	31,05	34,27	46,31	3,22	11,04
3	Частка коштів клієнтів у зобов'язаннях	%	94,82	91,49	93,30	-3,33	1,19
4	Рентабельність активів (ROA)	%	1,14	1,92	2,38	0,78	0,46
5	Рентабельність власного капіталу (ROE)	%	8,38	16,51	21,81	8,13	5,30
6	Співвідношення кредитів до коштів клієнтів (LDR)	рази	0,38	0,42	0,55	0,04	0,13
7	Частка інвестицій у цінні папери в активах	%	0,99	3,67	10,62	2,68	6,95

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

Оцінювання динаміки фінансових коефіцієнтів АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. дає можливість визначити ключові тенденції розвитку банку та рівень його фінансової стійкості. Достатність капіталу знизилася з 0,14 до 0,11 рази, що відображає випереджальне зростання активів порівняно з власним капіталом. Незважаючи на незначне скорочення, показник залишається прийнятним для банку з розвиненою роздрібною моделлю, проте потребує подальшого контролю з огляду на активне розширення кредитного портфеля.

Показник частки кредитів у активах демонструє стійку позитивну динаміку: з 31,05 % у 2022 році до 46,31% у 2024 році. Така зміна свідчить про активізацію основної діяльності банку: споживчого та карткового кредитування. Прискорення росту у 2024 році (на 11,80 в.п.) відображає реалізацію стратегії з нарощення кредитного портфеля та підвищення його частки у структурі активів.

Частка коштів клієнтів у зобов'язаннях традиційно зберігає високі значення – понад 90 %, що підтверджує стабільність депозитної бази та високий рівень довіри клієнтів. У 2023 році спостерігалось певне зниження до 91,49%, однак у 2024 році показник знову зріс до 93,33%, що свідчить про збереження основного джерела фондування банку та достатність залучених ресурсів для проведення активних операцій.

Рентабельність активів (ROA) зросла з 1,14% до 2,38%, що вказує на підвищення ефективності використання активів та зростання прибутковості операційної діяльності. Рентабельність капіталу (ROE) зросла ще динамічніше: з 8,38% у 2022 році до 21,81% у 2024 році, що свідчить про зростання дохідності для акціонерів і результативність управління банком власними ресурсами.

Співвідношення кредитів до коштів клієнтів (LDR) зростало поступово: з 0,38 до 0,55 рази. Така динаміка вказує на активніше використання залучених депозитів у кредитуванні. Значення LDR у межах 0,50–0,60 відповідає зваженій моделі ризику та свідчить про збалансованість між ліквідністю та прибутковістю.

Показник частки інвестицій у цінні папери зріс у понад десять разів: з 0,99% до 10,62%. Зростання відображає зміну політики управління ліквідністю та перехід до активнішого використання інвестиційних інструментів з метою диверсифікації доходів та підвищення ефективності розміщення тимчасово вільних коштів.

Узагальнюючи проведений аналіз, можна стверджувати, що фінансові коефіцієнти АТ «А-БАНК» демонструють позитивну динаміку ключових показників ефективності, прибутковості та структурної стійкості. Банк розширює кредитну діяльність, зміцнює дохідну базу, підтримує стабільність ресурсів та поступово підвищує ефективність управління активами.

Отже, АТ «А-БАНК» є одним із важливих учасників українського банківського сектору, який стабільно посилює свої позиції у сегменті роздрібного та карткового банкінгу. Банк вирізняється масштабною

клієнтською базою, високим рівнем цифровізації послуг та активним розвитком мобільного застосунку, що забезпечує йому конкурентні переваги у сфері масового обслуговування фізичних осіб.

Динаміка фінансових показників за 2022–2024 рр. підтверджує здатність банку ефективно трансформувати залучені ресурси в прибуткові активи та підтримувати стабільний рівень рентабельності. На ринку банківських послуг України АТ «А-БАНК» посідає нішу швидкого та доступного retail-банкінгу, орієнтованого на кредитні картки, споживче кредитування та інноваційні платіжні рішення.

З урахуванням зростання клієнтського портфеля, розширення присутності у цифрових каналах і здатності адаптуватися до регуляторних та економічних викликів, банк зберігає важливу роль у формуванні конкуренції та розвитку сучасного фінансового ринку країни.

2.2. Динаміка та структура кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр.

Сегмент кредитування фізичних осіб залишається базовим джерелом доходності для банків з картковою спеціалізацією. Воєнні ризики (починаючи з 2022 р.), інфляційний тиск і регуляторні обмеження вплинули на обсяг та якість портфелів, однак по мірі адаптації банківського сектору у 2023-2024 рр. спостерігалось відновлення попиту на кредитні картки та готівкові позики, а також помірне зростання POS-кредитів [24].

Кредитні продукти для фізичних осіб відіграють ключову роль у бізнес-моделі банків, оскільки забезпечують безпосередній зв'язок із масовим сегментом споживачів, формують значну частку активів і забезпечують стабільне джерело процентних та комісійних доходів. Розглянемо основні кредитні пропозиції АТ «А-БАНК» для фізичних осіб: особливості їх умов, строків, сум, а також цільового призначення (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Основні кредитні продукти АТ «А-БАНК» для фізичних осіб, станом на
30.11.2025 р.**

Продукт / тип кредиту	Сума / ліміт	Строк / термін	Процентна ставка / інші умови
«Швидка готівка» (кредит готівкою)	від 1000 до 500000 грн	6–60 місяців	стандартна ставка 55% річних; інші програми – 75 %, 85 %, 99 % річних залежно від умов
Кредитна картка / кредитний ліміт (карткові кредити)	до 200000 грн як кредитний ліміт	–	річна ставка ~40,80 % для стандартних умов, пільговий період до 62 днів
«Розстрочка / Миттєва розстрочка» (покупки частинами)	від 300 до 100000 грн	2–36 місяців	ставка / комісія встановлюються в заяві; часто мінімальна ставка 0,00001 % на місяць + комісія за інструмент

Джерело: складено автором на основі [25]

Дані, представлену у табл. 2.5, свідчать, що АТ «А-БАНК» формує лінійку кредитних продуктів, орієнтовану передусім на масовий роздрібний сегмент, пропонуючи гнучкі форми фінансування: від готівкових кредитів до товарних розстрочок і кредитних лімітів на картках. Різноманітність сум, строків та процентних ставок дозволяє охопити широкий спектр фінансових потреб населення та забезпечує високий рівень доступності кредитних послуг.

АТ «А-БАНК» належить до активних учасників ринку споживчого кредитування та орієнтується переважно на роздрібний сегмент. Проведемо аналіз показників кредитування фізичних осіб за 2022-2024 рр., щоб оцінити, як банк адаптував свою діяльність до воєнних та післявоєнних економічних умов (табл. 2.6-2.7) [3, с. 56-59].

Таблиця 2.6

Динаміка кредитного портфеля клієнтів АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр.,

тис. грн

Рік	Кредити та заборгованість клієнтів, тис. грн	Абсолютне відхилення, тис. грн	Темп зростання, %	Частка у активах, %
2022	5516412	-	-	31,0
2023	8567591	3051179	55,3	34,2
2024	15828835	7261244	84,8	46,0

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

Дані табл. 2.6 засвідчують, що протягом 2022-2024 рр. обсяг кредитного портфеля клієнтів АТ «А-БАНК» істотно збільшився – із 5,5 млрд грн до 15,8 млрд грн, тобто майже утричі. Спостережуване зростання відображає поступове відновлення активності на ринку споживчого кредитування після періоду воєнних ризиків і економічної невизначеності. Найвищі темпи приросту зафіксовано у 2024 році (84,8%), що зумовлено підвищенням попиту на готівкові позики та кредитні картки, розвитком дистанційних сервісів і вдосконаленням внутрішніх процедур оцінки позичальників. Важливу роль відіграло також розширення клієнтської бази завдяки цифровим каналам обслуговування.

Питома вага кредитів клієнтів у загальній структурі активів підвищилася з 31% у 2022 році до 46% у 2024 році. Зростання частки позик свідчить про посилення ролі роздрібного кредитування у формуванні доходів банку. Майже половина активів нині припадає на кредити фізичних осіб, що підтверджує стратегічну орієнтацію банку на розвиток споживчого сегмента та розширення своєї присутності на ринку.

Згідно даних табл. 2.6, підвищення показника Loan-to-Deposit Ratio з 37,9% у 2022 році до 55,3% у 2024 році вказує на активніше використання залучених депозитних ресурсів для фінансування кредитних операцій. Банк ефективно трансформує пасиви в дохідні активи, водночас зберігаючи рівень ліквідності в межах нормативних показників.

Таблиця 2.7

Показники динаміки кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр., тис. грн

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, %	
				2024/ 2023	2023/ 2022
Частка кредитів клієнтів у активах, %	31,0	34,2	46,1	34,5	10,3
Співвідношення кредитів до депозитів (Loan-to-Deposit Ratio, %)	37,9	42,3	55,3	30,7	11,6

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

Результати проведеного аналізу свідчать, що АТ «А-БАНК» успішно розвиває напрям кредитування фізичних осіб. Подальше зростання кредитування фізичних осіб в АТ «А-БАНК» стримується впливом воєнних ризиків, нестабільністю економічного середовища та зниженням платоспроможності населення. Висока вартість ресурсів підвищують собівартість кредитних операцій і зменшують прибутковість.

Водночас банк дотримується виваженої кредитної політики, зосереджуючись на якості портфеля та мінімізації ризиків, що забезпечує стабільність, але обмежує темпи зростання кредитного ринку. У підсумку, діяльність АТ «А-БАНК» у 2022–2024 рр. свідчить про поступове зміцнення його ролі серед банків, орієнтованих на кредитування населення, та про формування передумов для подальшого сталого зростання.

Динаміка кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. наведена у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр., тис. грн

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, тис грн.		Відносне відхилення, %	
				2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Кредити фізичним особам (валова вартість)	8738511	10593642	17362399	1855131	6768757	21,24	63,89
Кредитні картки	5183273	6507005	10466583	1323732	3959578	25,54	60,86
Споживчі кредити фізичним особам	2282935	2622086	5142317	339151	2520231	14,85	96,12
Автокредитування фізичних осіб	148705	249996	416086	101291	166090	68,11	66,41
Фінансовий лізинг фізичних осіб	323821	198081	123386	-125740	-74695	-	-
Іпотечне кредитування фізичних осіб	92918	104266	116136	11348	11870	12,21	11,38
Інші кредити фізичним особам	689842	912208	1097891	222366	185683	32,23	20,36

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

Обсяг кредитного портфеля фізичних осіб демонструє стійку позитивну тенденцію протягом 2022–2024 рр. У 2023 р. валова заборгованість зросла на 1855131 тис. грн, або на 21,24%, тоді як у 2024 р. приріст був значно відчутнішим – 6768757 тис. грн, що відповідає темпу зростання 63,89%. Така динаміка свідчить про активну експансію банку в сегменті роздрібного кредитування та суттєве нарощування операційного масштабу в поствоєнний період.

Ключовим драйвером зростання виступає сегмент кредитних карток, який збільшився на 1323732 тис. грн у 2023 р. та на 3959578 тис. грн у 2024 р. відповідно. Частка карткового кредитування залишається домінуючою, що узгоджується зі стратегічним фокусом банку на масовий роздрібний сегмент і використання цифрових каналів обслуговування. Значне майже двократне зростання споживчих кредитів у 2024 р. (приріст 2520231 тис. грн, або 96,12%) вказує на відновлення попиту населення та активізацію кредитних продажів.

Сегмент автокредитування також демонструє прискорення: зростання на 68,11% у 2023 р. та 66,41% у 2024 р., що може бути наслідком збільшення продажів транспортних засобів і відновлення мобільності домогосподарств. Водночас фінансовий лізинг фізичних осіб зменшується протягом двох років поспіль, що може свідчити про перегляд банком продуктового портфеля або про нижчу привабливість цього інструменту в умовах зростання ризиків.

Іпотечне кредитування зростає помірно та стабільно, з приростом близько 12% щороку. Це корелює з обмеженою активністю ринку нерухомості в умовах війни, але демонструє поступове відновлення попиту [16, с. 57]. Інші кредити фізичним особам також динамічно збільшуються, що може свідчити про диверсифікацію банківських продуктів та розширення цільових кредитних програм.

Загалом динаміка кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» відображає зміцнення позицій банку у роздрібному сегменті, розширення кредитних продажів та успішну реалізацію стратегічного акценту на споживче кредитування та карткові продукти. Високі темпи приросту у 2024 р. свідчать

про відновлення активності населення та зростання довіри до банку як до кредитора.

На рис. 2.4 представлено структуру кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» у 2022–2024 рр.

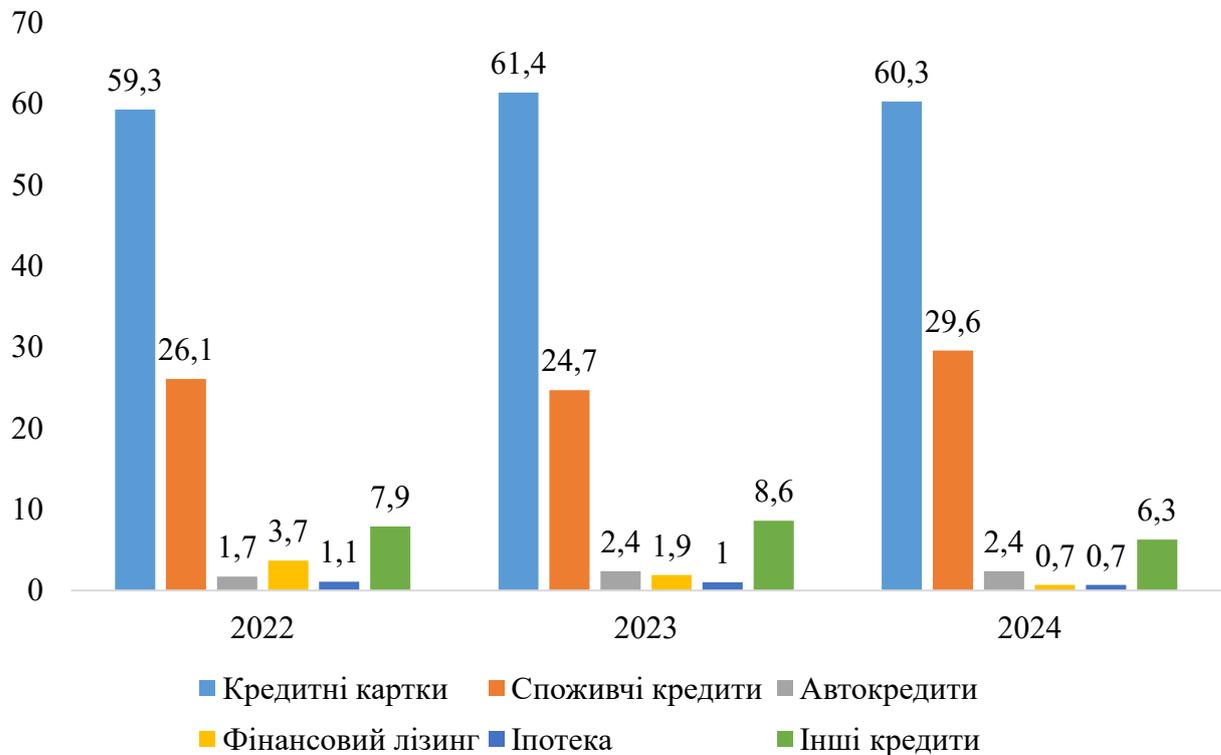

Рис. 2.4. Структура кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» у 2022–2024 рр., %

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

Структура кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» у 2022–2024 рр. демонструє стабільне домінування карткових кредитів, частка яких коливалась у межах 59,3–61,4%. Така концентрація підтверджує стратегічну орієнтацію банку на масовий роздрібний сегмент та активний розвиток продуктивних ліній карткового кредитування, що забезпечують швидку оборотність заборгованості та високу маржинальність.

Частка споживчих кредитів протягом трьох років залишається другою за значенням, хоча її динаміка різноспрямована: у 2023 р. спостерігалось незначне зниження до 24,7%, проте у 2024 р. частка зросла до 29,6%. Такий підйом може свідчити про активізацію попиту на класичні споживчі кредити

та про розширення банком каналів продажів у рамках відновлення внутрішнього споживчого ринку.

Автокредитування зберігає відносно низьку, але стабільну частку (1,7–2,4%), що відображає обережність населення щодо довгострокових фінансових зобов'язань у період воєнної невизначеності. Водночас зменшення частки фінансового лізингу з 3% у 2022 р. до 0,7% у 2024 р. може свідчити про перегляд політики банку у цьому сегменті або про зниження його привабливості через підвищений кредитний ризик.

Іпотечні кредити та інші кредитні продукти формують найменшу частку портфеля, однак демонструють стабільність у динаміці. Частка іпотеки утримується на рівні 0,7–1,1%, що обумовлено низькою активністю ринку нерухомості в умовах війни. Натомість інші кредити, попри певні коливання, формують 6,3–8,6% портфеля, що може відображати диверсифікацію пропозиції та розвиток додаткових роздрібних продуктів.

Підсумовуючи, слід додати, що структура портфеля АТ «А-БАНК» орієнтована на короткострокові та високооборотні кредитні продукти, що дозволяє банку ефективно керувати ризиками та забезпечувати стабільність процентних доходів.

Проведемо аналіз рентабельності споживчого кредитного портфеля АТ «А-БАНК» у 2022–2024 рр., % (табл. 2.9, рис. 2.5).

Таблиця 2.9

**Рентабельність споживчого кредитного портфеля АТ «А-БАНК»
у 2022–2024 рр., %**

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
				2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Чистий процентний дохід, тис. грн	2935868	2705540	4280753	-230328	1575213	-7,85	58,23
Середній кредитний портфель, тис. грн	4965579	6493721	11605824	1528142	5112103	30,78	78,75
ROLP, %	59,14	41,66	36,88	-17,48	-4,78	-29,55	-11,47

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

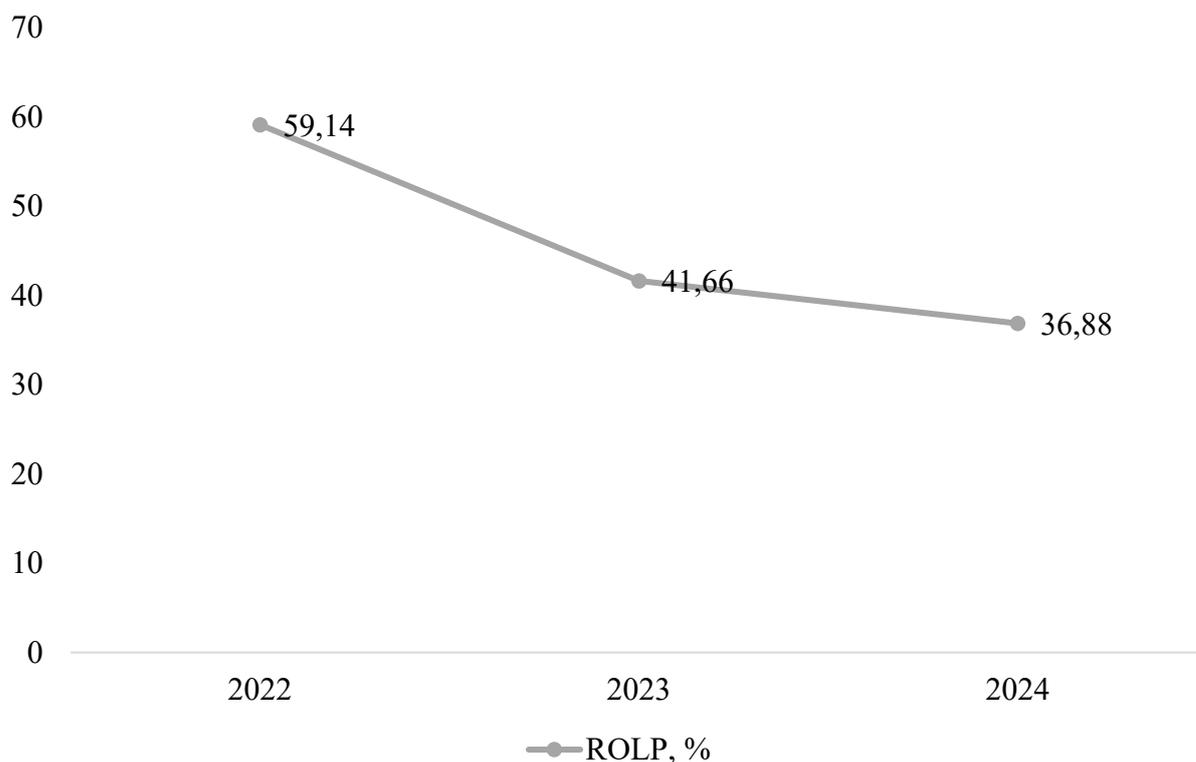

Рис. 2.5. Динаміка рентабельності споживчого кредитного портфеля АТ «А-БАНК» у 2022–2024 рр., %

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

Динаміка рентабельності кредитного портфеля АТ «А-БАНК» у 2022–2024 рр. відображає суттєві зміни в ефективності використання кредитних активів у роздрібному сегменті. У 2022 р. банк забезпечував найбільш високий рівень дохідності портфеля – 59,14%, що стало можливим завдяки порівняно невеликому обсягу кредитів фізичним особам та високим процентним ставкам у сегменті беззаставного споживчого кредитування. У цей період банк опирався на традиційну для роздрібних фінансових установ бізнес-модель з високою маржинальністю карткових і споживчих продуктів, що забезпечувало значний фінансовий результат на одиницю виданого кредиту.

У 2023 р. рентабельність портфеля суттєво зменшилася до 41,66%, що відповідає падінню на 17,48 в.п. (-29,55%). Зниження було спричинене поєднанням кількох чинників: значним нарощуванням портфеля кредитів фізичних осіб (на 61,5%), збільшенням обсягів резервування під очікувані

кредитні збитки та загальним переглядом ризикової політики банку. Формування додаткових резервів, необхідних для покриття кредитного ризику в умовах воєнної економіки, вплинуло на чистий процентний дохід, що зменшився на 230328 тис. грн у порівнянні з 2022 р., попри зростання процентних доходів.

У 2024 р. рентабельність кредитного портфеля знизилася до 36.88%, демонструючи помірне скорочення – 4,78 в.п. (-11,47%). Незважаючи на значне зростання чистих процентних доходів (на 58,23%), збільшення середнього портфеля до 11605824 тис. грн (приріст 78,75% проти 2023 р.) спричинило зменшення рентабельності. Така динаміка є типовою для банків, що переходять від вузької високоризикової моделі (орієнтованої на швидкі й дорогі кредити) до масштабного, більш диверсифікованого кредитування з нижчим рівнем маржі.

Загалом, зменшення рентабельності кредитного портфеля у 2022–2024 рр. свідчить про структурну трансформацію роздрібного кредитування в АТ «А-БАНК». Банк активно нарощує обсяги кредитування фізичних осіб, одночасно поступово знижуючи ризиковість портфеля за рахунок розширення продуктового ряду, оптимізації процентних ставок та посилення системи управління кредитними ризиками (відповідає загальній тенденції на ринку, де банки намагаються збалансувати темпи зростання кредитування та контроль якості активів).

Отримані результати вказують, що зростання кредитного портфеля випереджає динаміку процентних доходів, що вимагає перегляду цінової політики, оптимізації структури портфеля та посилення роботи з проблемною заборгованістю. Водночас стабільне зростання процентних доходів у 2024 р. демонструє потенціал для подальшого підвищення ефективності за умови збереження контрольованого рівня кредитних ризиків і дотримання принципів збалансованого кредитування.

Отже, аналіз динаміки та структури кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. показав стійке зростання обсягів роздрібного

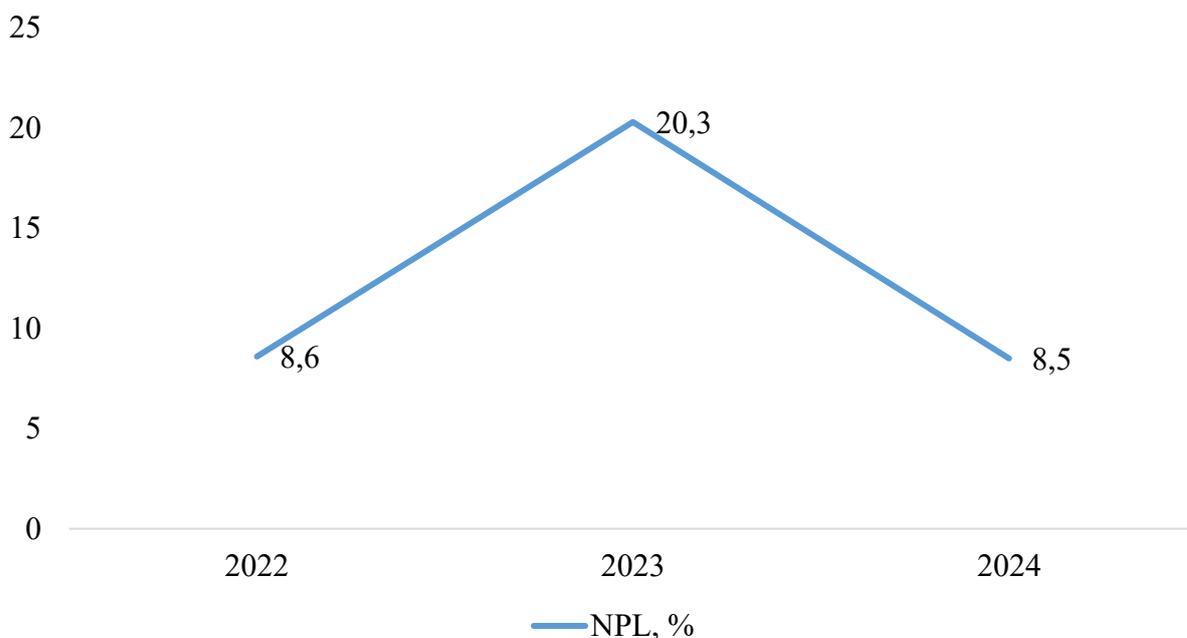
кредитування та посилення ролі споживчих кредитів у діяльності банку. Кредитний портфель фізичних осіб збільшився майже удвічі, а його частка в активах зростає з 31% до 46%, що свідчить про стратегічну орієнтацію банку на масовий роздрібний сегмент. Домінування карткових кредитів (59–61%) підтверджує фокус на високооборотних продуктах і цифрових каналах обслуговування, тоді як стрімке зростання споживчих позик та відновлення автокредитування вказують на поживлення попиту населення.

Підвищення Loan-to-Deposit Ratio у 2022–2024 рр. свідчить про ефективніше використання депозитної бази для кредитування, а зміни в структурі портфеля – про поступове розширення продуктової лінійки. Разом з тим, рентабельність портфеля знизилася через збільшення його масштабів і зростання вартості ресурсів, хоча у 2024 р. спостерігається часткове відновлення процентних доходів.

Відтак, можна стверджувати, що АТ «А-БАНК» демонструє зміцнення позицій на ринку споживчого кредитування та формує передумови для подальшого зростання, підтримуючи баланс між активним нарощуванням портфеля та контролем кредитних ризиків.

2.3. Аналіз якості кредитного портфеля, проблемних активів та ризиків кредитування фізичних осіб у АТ «А-БАНК»

Оцінка якості кредитного портфеля є однією з ключових складових фінансового аналізу банку, оскільки від неї залежить не лише стабільність балансу, а й ризикова спроможність установи. Показник NPL (non-performing loans, непрацюючих кредитів) відображає частку заборгованості, за якою істотно підвищено ризик неповернення, і служить критичним індикатором фінансової стійкості [4]. У контексті 2022–2024 рр., враховуючи економічну нестабільність, воєнні ризики та змінну платоспроможність населення, аналіз динаміки NPL для АТ «А-БАНК» набуває особливої актуальності (рис. 2.6).

**Рис. 2.6. Аналіз частки непрацюючих кредитів (NPL)
АТ «А-БАНК» у 2022–2024 рр.**

Джерело: складено автором на основі [23]

Показники непрацюючих кредитів демонструють помірну, але стабільну тенденцію до покращення якості кредитного портфеля АТ «А-БАНК» протягом останніх трьох років. Станом на 01.12.2022 частка NPL становила 8,6%, що було одним із найнижчих значень серед банків з приватним капіталом. У 2023 р. показник підвищився до 20,3%, що відображає вплив макроекономічної нестабільності, зниження платоспроможності населення та зростання частки прострочених споживчих кредитів у структурі портфеля. У 2024 р. рівень NPL помітно знизився до 8,5%, повернувшись до показників довоєнного періоду та підтвердивши ефективність політики управління кредитним ризиком, активної роботи зі стягнення проблемної заборгованості та покращення скорингових моделей банку.

У порівнянні з іншими учасниками ринку АТ «А-БАНК» демонструє значно нижчий рівень NPL, ніж більшість банків із приватним капіталом (де значення сягають 20–50%) [23; 38]. Така динаміка може свідчити про збалансованішу структуру роздрібного портфеля, переважання

короткострокових кредитних продуктів, високу оборотність карткової заборгованості тощо.

Аналіз якості споживчого кредитного портфеля АТ «А-БАНК» за IFRS 9 (Stage 1–2–3) наведено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

**Аналіз якості споживчого кредитного портфеля АТ «А-БАНК» за IFRS 9
(Stage 1–2–3), тис. грн**

Рік	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Разом	Частка Stage 1, %	Частка Stage 2, %	Частка Stage 3, %
2022	8062897	178726	1688729	9930352	81.2	1.8	17.0
2023	8122273	178726	1688729	10395561	78.1	1.7	20.2
2024	15037803	440859	1620703	17239365	87.2	2.6	9.4

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

Аналіз розподілу кредитного портфеля фізичних осіб за стадіями знецінення відповідно до IFRS 9 дає змогу оцінити рівень кредитного ризику, здатність банку контролювати якість активів та ефективність політики управління проблемною заборгованістю. Відповідно до даних табл. 2.10, у 2022–2024 рр. структура портфеля АТ «А-БАНК» за Stage 1–2–3 зазнала суттєвих змін, які відображають поступове покращення макроекономічних умов, адаптацію банку до воєнних ризиків та розвиток цифрових механізмів скорингу.

1. Динаміка Stage 1 – зростання частки якісних активів. Так, частка кредитів Stage 1 зросла з 81,2% у 2022 р. до 87,2% у 2024 р., що вказує на:

- покращення платіжної дисципліни позичальників завдяки автоматизованим системам нагадувань та контролю;
- активний розвиток скорингових моделей для оцінки кредитоспроможності;
- зміщення портфеля у бік короткострокових та високомаржинальних карткових продуктів, що мають швидку оборотність і нижчу ймовірність дефолту;
- ефективні механізми реструктуризації заборгованості.

Збільшення Stage 1 відображає зміцнення кредитного портфеля та зменшення концентрації ризику у високоризикових сегментах.

2. Динаміка Stage 2 – контрольоване зростання з незначним впливом на ризику. Обсяг кредитів Stage 2 коливається в межах 1,7–2,6%, що свідчить про стабільний рівень позичальників з ознаками підвищеного ризику, але без суттєвих загроз для портфеля.

Помірне зростання Stage 2 у 2024 р. (до 440 859 тис. грн): пов'язане з відновленням кредитування та активним розширенням клієнтської бази; може відображати вплив інфляційного тиску та коливань доходів домогосподарств; демонструє потребу в подальшому посиленні превентивного моніторингу на ранніх стадіях прострочення.

Водночас частка Stage 2 залишається низькою, а її вплив на загальну якість портфеля є мінімальним.

3. Динаміка Stage 3 – суттєве зниження частки проблемної заборгованості. Частка кредитів Stage 3 знизилася з 17,0% у 2022 р. до 9,4% у 2024 р., що є позитивним сигналом щодо:

- ефективної роботи банку у сфері врегулювання проблемних позик;
- реструктуризації заборгованості;
- активного використання судового та колекторського інструментарію;
- підвищення якості нових кредитів за рахунок модернізації ризик-політики та скорингових моделей.

Скорочення Stage 3 більш ніж удвічі за два роки свідчить про фактичне оздоровлення портфеля на тлі зростання масштабу кредитування.

Отже, загальна оцінка змін за трирічний період свідчить про суттєве покращення якості кредитного портфеля АТ «А-БАНК» на тлі його активного зростання. У 2022–2024 рр. банк значно наростив обсяги кредитування фізичних осіб, одночасно зменшивши частку проблемних активів: частка Stage 3 скоротилася майже удвічі, тоді як частка Stage 1 зросла до понад 87%. Структура портфеля поступово зміщується у бік якісних позик із нижчим рівнем ризику, що відображає ефективність оновлених скорингових моделей,

удосконалення процедур моніторингу та реструктуризації заборгованості. Стабільність показників Stage 2 свідчить про контрольованість ризиків на ранніх етапах погіршення платоспроможності позичальників. Загалом динаміка демонструє оздоровлення портфеля та підвищення стійкості банку, що забезпечує основу для подальшого збалансованого розвитку роздрібного кредитування.

Далі розглянемо динаміку простроченої заборгованості фізичних осіб АТ «А-БАНК» за строками у період з 2022-2024 рр.(табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Прострочена заборгованість фізичних осіб АТ «А-БАНК» за строками у період з 2022-2024 рр., тис. грн

Строк прострочення	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення	
				2023/ 2022	2024/ 2023
до 30 днів	59376	14916	139648	-44460	124732
30–89 днів	178726	5905	440859	-172821	434954
90–179 днів	157585	4487	476080	-153098	471593
180–360 днів	248248	4399	574554	-243849	570155
понад 360 днів	1688729	41677	570069	-1647052	528392

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

Дані щодо структури простроченої заборгованості свідчать про істотні зміни в динаміці ризиковості роздрібного кредитного портфеля АТ «А-БАНК» протягом трирічного періоду. У 2022 р. прострочка була зосереджена переважно у сегменті понад 360 днів (1688729 тис. грн), що становило найбільшу частину проблемних кредитів та характеризувало портфель як високоризиковий. Значні обсяги прострочених понад рік кредитів свідчать про накопичений історичний NPL, притаманний банкам карткової спеціалізації.

У 2023 р. спостерігається суттєве зменшення простроченої заборгованості у всіх вікових групах. Майже всі сегменти показують скорочення прострочки понад у 10–50 разів порівняно з 2022 р., зокрема заборгованість понад 360 днів знизилась до 41677 тис. грн. Така динаміка свідчить про активне «очищення» портфеля, списання або продаж проблемних

кредитів, а також посилення політики управління ризиками та регулярне оновлення кредитних лімітів.

У 2024 р. прострочена заборгованість демонструє зворотну тенденцію – швидке нарощування у всіх строкових групах. Прострочка до 30 днів зростає до 139648 тис. грн, 30–89 днів – до 440859 тис. грн, а заборгованість понад 360 днів – до 570069 тис. грн. Фактично всі категорії прострочення збільшилися у межах 10–30 разів порівняно з 2023 р., що свідчить про ускладнення ситуації з платіжною дисципліною населення на тлі зростання кредитного портфеля та посилення боргового навантаження клієнтів.

Отже, у 2022–2024 рр. структура простроченої заборгованості фізичних осіб АТ «А-БАНК» пройшла через три етапи: накопичення значного обсягу проблемних кредитів у 2022 р., майже повне очищення портфеля у 2023 р. та повторне суттєве зростання прострочки у 2024 р. Зменшення прострочення у 2023 р. свідчить про активні заходи щодо управління кредитним ризиком, однак різке нарощування прострочення у 2024 р. показує, що обсяг нових кредитів зростає швидше, ніж здатність позичальників обслуговувати борги.

Розглянемо динаміку резервів під очікувані кредитні збитки (ECL) за кредитами фізичних осіб АТ «А-БАНК» у 2022–2024 рр., тис. грн (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Динаміка резервів під очікувані кредитні збитки (ECL) за кредитами фізичних осіб АТ «А-БАНК» у 2022–2024 рр., тис. грн

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення	
				2023/ 2022	2024/ 2023
Stage 1	-388200	-982	-435776	387218	-434794
Stage 2	-47123	-281	-75741	46842	-75460
Stage 3	-2094319	-40875	-1620694	2053444	-1579819
Усього резервів	-2529642	-42138	-2132211	2487504	-2090073

Джерело: складено автором на Дод. Б, В, Д, Е

У 2022–2024 рр. резерви під очікувані кредитні збитки за кредитами фізичних осіб АТ «А-БАНК» демонструють різко виражену циклічність, що пов'язано зі зміною структури кредитного портфеля та динамікою

простроченої заборгованості.

У 2023 році відбулося суттєве скорочення обсягів резервування у всіх категоріях: загальні резерви зменшилися на 2487504 тис. грн порівняно з 2022 роком. Найбільше скорочення спостерігалось за Stage 3 (зменшення на 2053444 тис. грн), що пов'язано з масовим очищенням портфеля, списанням безнадійних кредитів та переходом банку до більш консервативної політики оцінки кредитного ризику. Stage 1 та Stage 2 також демонструють значне зниження резервів, що свідчить про покращення поточного профілю ризику нових кредитів.

У 2024 році відбувається зворотна тенденція – загальний обсяг резервів збільшується до -2132211 тис. грн, що на 2090073 тис. грн більше порівняно з 2023 роком. Зростання резервів спостерігається у всіх стадіях, але найбільше – у Stage 3 (збільшення на 1579819 тис. грн) свідчить про накопичення значної маси прострочених кредитів тривалої дії, що підтверджують дані аналізу прострочення за строками. Як наслідок, повернення кредитного ризику внаслідок активного нарощування портфеля у 2023–2024 рр. та погіршення платіжної дисципліни частини позичальників.

Загалом, аналіз резервів ECL демонструє, що у 2023 р. банк суттєво «очистив» портфель і сформував низький обсяг резервів, тоді як у 2024 р. резервування зростає знову, що є наслідком активної експансії банку у роздрібному кредитуванні, збільшення частки ризикових кредитів і відновлення частини простроченої заборгованості. Така динаміка є типовою для банків, що швидко нарощують портфель після періоду очищення та адаптації до воєнних умов.

Процентна маржа (NIM) використовується для оцінки ефективності формування процентних доходів від кредитування фізичних осіб відносно обсягу розміщених кредитних ресурсів. Формула розрахунку [43, с. 867]:

$$\text{NIM} = \frac{\text{Чистий процентний дохід}}{\text{Середній кредитний портфель}} * 100\% \quad (2.1)$$

Розрахуємо NIM для АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр.

$$NIM_{2022} = \frac{2935868}{4965579} * 100\% = 59,14\%$$

$$NIM_{2023} = \frac{2705540}{64937219} * 100\% = 41,66\%$$

$$NIM_{2024} = \frac{4280753}{11605824} * 100\% = 36,88\%$$

У 2022–2024 рр. процентна маржа кредитного портфеля фізичних осіб знизилася з 59,14% до 36,88%, що свідчить про поступове зменшення дохідності роздрібних кредитних операцій. Отримані значення зумовлені інтенсивним нарощуванням обсягу кредитного портфеля, темпи зростання якого істотно випереджали приріст чистого процентного доходу. На зниження маржі також вплинуло збільшення резервів під очікувані кредитні збитки, посилення ризиковості через воєнні та макроекономічні фактори, перегляд процентної політики та розширення продуктового ряду на користь масових, але менш маржинальних кредитних інструментів. Сукупність цих чинників свідчить про трансформацію бізнес-моделі банку: від високоризикової та високоприбуткової карткової орієнтації до масштабнішого, диверсифікованого кредитування з нижчою питомою дохідністю.

Показники кредитного ризику на основі прострочки (DPD Ratios) застосовуються для оцінювання рівня своєчасності погашення заборгованості та визначення потенційної проблемності кредитного портфеля фізичних осіб. Розрахуємо коефіцієнт ранньої прострочки (DPD₃₀₊) за формулою [43, с. 87]:

$$DPD_{30+} = \frac{30-89+90-179 \text{ днів}}{\text{Валова кредитна заборгованість (ФО)}} * 100\% \quad (2.2)$$

$$2022: DPD_{30+} = \frac{336311}{8738511} * 100\% = 3,85\%$$

$$2023: \text{DPD}_{30+} = \frac{10392}{10593642} * 100\% = 0,10\%$$

$$2024: \text{DPD}_{30+} = \frac{916939}{17362399} * 100\% = 5,28\%$$

Розрахуємо коефіцієнт глибокої прострочки (DPD_{180+}) за формулою [43, с. 89]:

$$\text{DPD}_{180+} = \frac{180-360+\text{понад } 360 \text{ днів}}{\text{Валова кредитна заборгованість (ФО)}} * 100\% \quad (2.3)$$

$$2022: \text{DPD}_{180+} = \frac{1936977}{8738511} * 100\% = 22,16\%$$

$$2023: \text{DPD}_{180+} = \frac{46076}{10593642} * 100\% = 0,43\%$$

$$2024: \text{DPD}_{180+} = \frac{1144623}{17362399} * 100\% = 6,59\%$$

Аналіз показників DPD_{30+} та DPD_{180+} у 2022–2024 рр. демонструє суттєві коливання рівня кредитного ризику в портфелі фізичних осіб АТ «А-БАНК». Показник DPD_{30+} у 2022 р. становив 3,85%, що відображало помірний рівень прострочення, характерний для воєнного періоду. У 2023 р. він різко знизився до 0,10%, що може свідчити про активну реструктуризацію, покращення платіжної дисципліни або списання проблемної заборгованості. У 2024 р. DPD_{30+} знову зріс до 5,28%, що вказує на нову хвилю погіршення платоспроможності позичальників.

Динаміка DPD_{180+} має аналогічний характер: високий рівень у 2022 р. (22,16%) змінився різким зниженням до 0,43% у 2023 р., а у 2024 р. зріс до 6,59%, що свідчить про значний обсяг роботи банку зі зменшення довгострокової простроченої заборгованості у 2023 р., ймовірно через списання, продаж NPL або реструктуризацію. Водночас підвищення показника у 2024 р. може означати накопичення нових випадків глибокої

прострочки, зумовлених економічною нестабільністю та зростанням навантаження на домогосподарства.

Загалом динаміка DPD-індикаторів демонструє нестійкий характер кредитного ризику та підтверджує потребу банку у посиленні моніторингу, та удосконаленні скорингових моделей роботи з проблемною заборгованістю.

Отже, проведений аналіз якості кредитного портфеля, проблемних активів та ризиків кредитування фізичних осіб засвідчив, що за цей період банк одночасно наростив обсяги кредитування фізичних осіб та зміг покращити якість активів, що підтверджується зростанням частки Stage 1, зменшенням частки Stage 3 та значним зниженням NPL до довоєнного рівня.

У 2023 р. простежувалося різке покращення структури портфеля та суттєве скорочення резервів, що стало наслідком масштабного очищення балансу та перегляду ризик-стратегій. Проте у 2024 р. на тлі активного нарощування кредитів спостерігалось повторне зростання прострочення, підвищення резервів ECL та зниження процентної маржі, що свідчить про повернення циклічних ризиків та необхідність посилення контролю за якістю нових кредитів.

Попри коливання ключових ризикових показників, банк демонструє достатню стійкість та здатність адаптуватися до зовнішніх викликів, активно розвиваючи скорингові моделі, цифрові інструменти моніторингу та процеси реструктуризації.

Аналізування стану та проблем операцій кредитування фізичних осіб в АТ «А-БАНК» дозволяє зробити наступні висновки:

- 1) Розглянута загальна характеристика діяльності АТ «А-БАНК» дозволяє стверджувати, що банк виступає вагомим учасником банківського сектору України, послідовно зміцнюючи свої позиції у сфері роздрібного та карткового банкінгу. Аналіз фінансових показників за 2022–2024 рр. засвідчує спроможність банку ефективно використовувати залучені ресурси та підтримувати прийнятний рівень прибутковості. На вітчизняному ринку банківських послуг АТ «А-БАНК» функціонує у сегменті доступного retail-

банкінгу з акцентом на кредитні картки, споживче кредитування та сучасні платіжні рішення.

Зростання клієнтського портфеля, розширення цифрових каналів обслуговування та адаптивність до регуляторних і макроекономічних змін забезпечують банку важливу роль у розвитку конкурентного середовища та модернізації фінансового ринку України.

2) Дослідження динаміки та структури кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. засвідчило стійке зростання обсягів роздрібного кредитування та посилення ролі споживчих кредитів у діяльності банку. Майже дворазове збільшення портфеля та зростання його частки в активах з 31 % до 46 % відображають стратегічну орієнтацію банку на масовий роздрібний сегмент. Домінування карткових кредитів підтверджує фокус на високооборотних продуктах і цифрових каналах, тоді як активізація споживчого та автокредитування свідчить про відновлення попиту населення.

Узагальнюючи, АТ «А-БАНК» зміцнює позиції на ринку споживчого кредитування та формує передумови для подальшого розвитку за умови збереження балансу між активним зростанням портфеля й контролем кредитних ризиків.

3) Аналіз якості кредитного портфеля, проблемних активів та ризиків кредитування фізичних осіб у АТ «А-БАНК» показав, що банк у досліджуваній період поєднав нарощування кредитування фізичних осіб із покращенням якості активів, що підтверджується зростанням частки Stage 1, скороченням Stage 3 та зниженням рівня NPL до довоєнних значень. У 2023 р. відбулося суттєве оздоровлення портфеля та зменшення резервів унаслідок очищення балансу, тоді як у 2024 р. на тлі активного кредитного зростання спостерігалось підвищення ризиків і зниження маржі, що актуалізує потребу посилення контролю за якістю нових кредитів. Водночас банк зберігає фінансову стійкість і демонструє здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища, що формує передумови подальшого розвитку роздрібного кредитування.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ В АТ «А-БАНК»

3.1. Основні проблеми кредитування фізичних осіб в АТ «А-БАНК» в умовах воєнного стану та напрями їх подолання

Воєнний стан суттєво трансформував умови функціонування банківського сектору України, зокрема сегмента кредитування фізичних осіб. Для АТ «А-БАНК», бізнес-модель якого орієнтована на масове роздрібне та карткове кредитування, зазначені виклики набули системного характеру та вплинули як на динаміку кредитного портфеля, так і на його якість, дохідність і ризиковий профіль. Проведений аналіз динаміки, структури та якості кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. дозволяє ідентифікувати ключові проблеми кредитування в умовах воєнної економіки та обґрунтувати напрями їх подолання.

Основні проблеми кредитування фізичних осіб в АТ «А-БАНК» наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Основні проблеми кредитування фізичних осіб в АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр.

№	Проблема	Стан проблеми		
		2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	2	3	4	5
1	Підвищена волатильність кредитного ризику	Високий рівень глибокої прострочки (DPD180+ – 22,16%), значна концентрація історичних проблемних кредитів	Різде зниження прострочення внаслідок очищення портфеля та списання NPL	Повторне зростання прострочення (DPD30+ – 5,28%; DPD180+ – 6,59%) на тлі активного нарощування портфеля
2	Циклічність резервування під очікувані кредитні збитки (ECL)	Значний обсяг резервів, зосереджений у Stage 3	Масове скорочення резервів унаслідок очищення балансу	Відновлення зростання резервів через накопичення нової прострочки

Продовж. табл. 3.1

1	2	3	4	5
3	Зниження рентабельності кредитного портфеля	Висока маржинальність (ROLP – 59,14%) при відносно невеликому портфелі	Різке зниження рентабельності (41,66%) через зростання резервів і масштабування портфеля	Подальше зменшення рентабельності (36,88%) на тлі випереджального зростання портфеля
4	Надмірна концентрація у карткових кредитах	Домінування карткових кредитів у структурі портфеля (понад 59%)	Збереження високої концентрації карткових продуктів	Подальше домінування карткових кредитів (до 61,4%), що підвищує чутливість до ризиків
5	Погіршення платоспроможності окремих груп позичальників	Масові прострочки у сегменті понад 360 днів	Тимчасове покращення платіжної дисципліни внаслідок реструктуризації	Нове зростання прострочення у всіх строкових групах

Джерело: складено автором

Першою системною проблемою є підвищена волатильність кредитного ризику, що проявляється у різких коливаннях показників простроченої заборгованості та DPD-індикаторів. У 2023 р. банк здійснив масштабне очищення портфеля, що призвело до різкого зниження показників DPD30+ та DPD180+, однак у 2024 р. на тлі активного нарощування кредитування спостерігалось повторне зростання прострочення. Така циклічність свідчить про те, що темпи розширення портфеля в окремі періоди перевищували здатність частини позичальників стабільно обслуговувати боргові зобов'язання в умовах воєнної нестабільності доходів.

Другою проблемою є зростання навантаження на систему резервування. У 2024 р. зафіксовано суттєве збільшення резервів під очікувані кредитні збитки (ECL), насамперед за Stage 3, що стало прямим наслідком накопичення прострочених кредитів тривалої дії. Збільшення резервів, з одного боку, підвищує фінансову стійкість банку, однак з іншого – негативно впливає на фінансовий результат та обмежує потенціал подальшого кредитного зростання [7, с. 200].

Третьою проблемою є зниження рентабельності споживчого кредитного

портфеля. Упродовж 2022–2024 рр. показник ROLP (NIM) зменшився з 59,14 % до 36,88 %. Дана ситуація обумовлена випереджальним зростанням середнього кредитного портфеля порівняно з чистим процентним доходом, підвищенням вартості ресурсів, а також необхідністю формування додаткових резервів у відповідь на зростання кредитних ризиків. Зменшення маржі є характерним для банків, які в умовах кризи переходять від вузької високоризикової моделі до масштабнішого, але менш маржинального кредитування.

Четвертою проблемою виступає висока концентрація портфеля у карткових кредитах, частка яких стабільно перевищує 59–61 %. Хоча така структура забезпечує високу оборотність та швидке формування процентних доходів, вона одночасно підвищує чутливість портфеля до погіршення платіжної дисципліни населення та макроекономічних шоків, що особливо проявляється в умовах воєнного стану.

П'ятою проблемою є зниження платоспроможності населення та нерівномірність відновлення доходів домогосподарств. Зростання споживчого та автокредитування у 2024 р. супроводжувалося підвищенням прострочення, що свідчить про накопичення боргового навантаження в окремих груп позичальників, що у свою чергу, ускладнює прогнозування кредитного ризику та підвищує вимоги до якості скорингових моделей.

Ідентифіковані у попередніх підрозділах проблеми кредитування фізичних осіб в АТ «А-БАНК» мають комплексний характер та зумовлені поєднанням воєнних, макроекономічних і внутрішньобанківських чинників. Аналіз динаміки кредитного портфеля, показників простроченої заборгованості, резервування та рентабельності засвідчив, що у 2022–2024 рр. банк функціонував у середовищі підвищеної невизначеності, що зумовило коливання якості активів і фінансових результатів. Виявлені дисбаланси між темпами зростання кредитного портфеля та рівнем кредитного ризику актуалізують необхідність переходу від опису проблем до формування цілісної системи управлінських рішень (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Напрями подолання основних проблем кредитування фізичних осіб
в АТ «А-БАНК» у 2026–2028 рр.**

№	Проблема	Напрями подолання	Очікуваний вплив на показники
1	Підвищена волатильність кредитного ризику	- ризик-орієнтована корекція скорингових моделей з урахуванням нестабільності доходів; - посилення контролю за ранньою прострочкою (DPD1–30); - адаптивне управління кредитними лімітами залежно від платіжної дисципліни	↓ DPD30+ до ≤ 3,5%; ↓ DPD180+ до ≤ 4,0%; стабілізація якості портфеля
2	Циклічність резервування під очікувані кредитні збитки (ECL)	- прогнозне резервування на основі сценарного аналізу; - зниження концентрації Stage 3 через ранню реструктуризацію; - інтеграція макроіндикаторів у ECL-моделі	↓ частки Stage 3 до ≤ 7%; ↓ волатильності резервів
3	Зниження рентабельності кредитного портфеля	- диференціація процентних ставок за ризиковими сегментами; - збалансування темпів зростання портфеля; - розвиток комісійної складової роздрібног кредитування	↑ ROLP до 40–42%; підвищення стійкості доходів
4	Надмірна концентрація у карткових кредитах	- диверсифікація портфеля за рахунок цільових кредитів; - лімітування частки карткових продуктів відповідно до ризик-апетиту; - розвиток менш ризикових кредитних сегментів	↓ частки карткових кредитів до ≤ 55%; зниження концентраційного ризику
5	Погіршення платоспроможності окремих груп позичальників	- персоналізовані програми реструктуризації; - рання фінансова діагностика клієнтів; - гнучкі графіки погашення з урахуванням сезонності доходів	↑ частки Stage 1 до ≥ 90%; ↓ нової прострочки

Джерело: складено автором на основі [11; 22; 50, с. 125; 54]

Першим напрямом подолання проблем кредитування фізичних осіб визначено зниження волатильності кредитного ризику шляхом удосконалення ризик-орієнтованих інструментів оцінки позичальників. Модернізація скорингових моделей із урахуванням нестабільності доходів населення, регіональних воєнних ризиків та поведінкових характеристик клієнтів дозволить більш точно ідентифікувати потенційні дефолтні профілі ще на етапі видачі кредиту. Посилення контролю за ранньою прострочкою (DPD1–

30) та впровадження адаптивних кредитних лімітів сприятиме оперативному реагуванню на погіршення платіжної дисципліни. Очікуваним результатом реалізації цього напрямку стане зменшення частки ранньої та глибокої простроченої заборгованості, стабілізація показників DPD30+ і DPD180+ та зниження загального рівня кредитного ризику в портфелі фізичних осіб.

Другим напрямом є подолання циклічності резервування під очікувані кредитні збитки (ECL), яка в попередні роки призводила до різких коливань фінансового результату банку. Перехід до прогнозного формування резервів на основі сценарного аналізу та інтеграція макроекономічних показників у моделі оцінки ECL відповідно до вимог IFRS 9 дозволять згладити вплив короткострокових шоків на обсяги резервування. Активізація роботи з кредитами Stage 2 шляхом ранньої реструктуризації зменшить імовірність їх переходу до Stage 3. У результаті впровадження цього напрямку очікується скорочення частки проблемних активів, зниження концентрації резервів у Stage 3 та підвищення прогнозованості фінансових показників банку.

Третій напрям спрямований на відновлення та підвищення рентабельності кредитного портфеля фізичних осіб. Диференціація процентних ставок залежно від ризикового профілю клієнта дозволить забезпечити адекватну компенсацію прийнятого кредитного ризику без надмірного підвищення загального рівня ставок. Збалансування темпів зростання кредитного портфеля з його якістю та розвиток комісійної складової роздрібного кредитування сприятимуть підвищенню стабільності доходів. Очікуваним ефектом стане поступове відновлення показника рентабельності (ROLP) до цільових значень, а також зменшення залежності прибутковості банку від циклічних змін у кредитному ризику.

Четвертим напрямом визначено зменшення надмірної концентрації кредитного портфеля у карткових продуктах. Диверсифікація кредитної пропозиції за рахунок розвитку цільових споживчих кредитів та продуктів із частковим забезпеченням дозволить знизити концентраційний ризик і підвищити стійкість портфеля до змін платоспроможності населення.

Запровадження внутрішніх лімітів на частку карткових кредитів відповідно до ризик-апетиту банку сприятиме більш збалансованій структурі активів. Очікуваним результатом реалізації цього напрямку стане зменшення чутливості портфеля до масових дефолтів у сегменті беззаставного кредитування та підвищення стабільності процентних доходів.

П'ятим напрямом є пом'якшення ризиків, пов'язаних із погіршенням платоспроможності окремих груп позичальників. Впровадження персоналізованих програм реструктуризації, гнучких графіків погашення та інструментів фінансової діагностики клієнтів дозволить зменшити боргове навантаження на домогосподарства без втрати якості портфеля. Орієнтація на індивідуальні фінансові можливості позичальників сприятиме підвищенню рівня добровільного виконання зобов'язань. Очікуваним результатом стане зростання частки якісних кредитів Stage 1, скорочення обсягів нової простроченої заборгованості та підвищення довіри клієнтів до банку.

Узагальнюючи, реалізація визначених напрямів у 2026–2028 рр. забезпечить комплексний вплив на ключові проблеми кредитування фізичних осіб в АТ «А-БАНК», поєднуючи контроль кредитного ризику з підвищенням дохідності та стабільності роздрібного кредитного портфеля. Запропоновані заходи формують основу для переходу до більш збалансованої та стійкої моделі роздрібного банкінгу в умовах воєнної та післявоєнної економіки.

3.2. Перспективні напрями розвитку споживчого кредитування та роль процентної політики в АТ «А-БАНК»

Споживче кредитування в Україні демонструє тенденцію поступового відновлення та зростання попри продовження військового конфлікту та високі ризики економічної нестабільності. За даними Національного банку України, попит населення на споживчі кредити зростає упродовж 2024 року і очікується його подальша стабільність, тоді як боргове навантаження домогосподарств

залишається на помірному рівні, що створює передумови для розширення споживчого кредитування банками

Основним макропруденційним фактором, що визначає умови споживчого кредитування, є політика ключової (облікової) ставки НБУ. Центральний банк України утримував політику високої облікової ставки на протязі 2024–2025 рр., що впливало як на вартість кредитних ресурсів для банків, так і на кінцеві процентні ставки для позичальників. Така монетарна позиція є відповіддю на інфляційні ризики в умовах воєнного стану, проте вона водночас здорожує вартість кредитних ресурсів на ринку, що створює виклик для роздрібних позик [40, с. 35].

У цих умовах для АТ «А-БАНК» важливим є формування динамічної та сегментованої процентної політики, що дозволяє збалансувати прибутковість та кредитний ризик у портфелі споживчих кредитів (рис. 3.1).

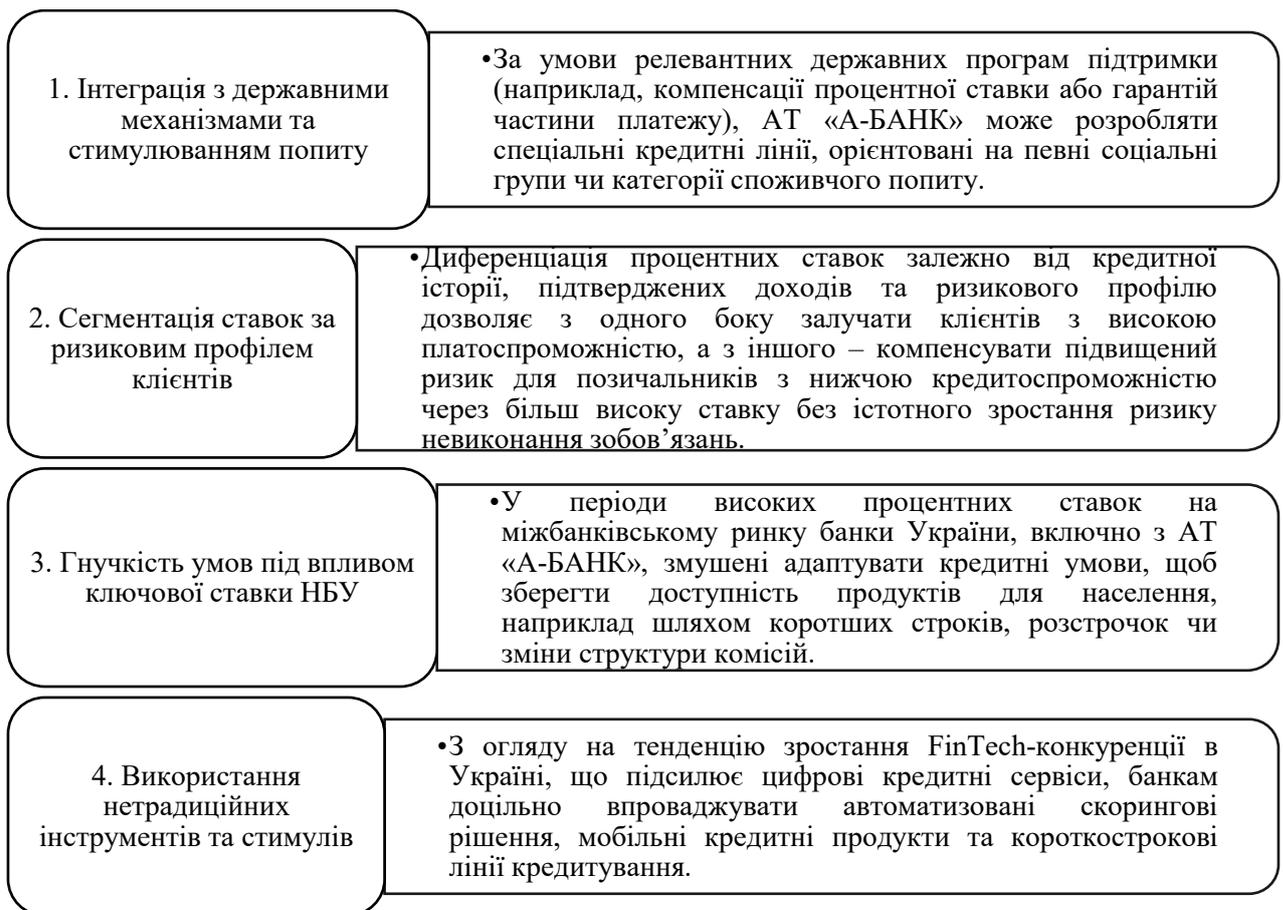

Рис. 3.1. Напрями розвитку споживчого кредитування та роль процентної політики в АТ «А-БАНК»

Джерело: складено автором на основі [11; 22; 50, с. 125; 54]

Опишемо кожний напрям.

Напрямок №1. Інтеграція з державними механізмами та стимулюванням попиту. В умовах обмеженої платоспроможності населення та високої вартості кредитних ресурсів важливим напрямом розвитку споживчого кредитування АТ «А-БАНК» є інтеграція власних кредитних продуктів із наявними державними механізмами підтримки доходів фізичних осіб та стимулювання внутрішнього попиту. На відміну від масштабних програм прямого державного гарантування, характерних для іпотечного кредитування, у сегменті споживчих кредитів державна підтримка реалізується переважно опосередковано, що зумовлює необхідність її адаптації до внутрішніх процедур банку [11].

Одним із ключових напрямів такої інтеграції є використання державних соціальних трансфертів як стабілізуючого елементу кредитного попиту. Пенсійні виплати, допомога внутрішньо переміщеним особам, адресні соціальні виплати та компенсації, що мають регулярний характер і гарантуються державою, можуть системно враховуватися АТ «А-БАНК» при формуванні кредитних лімітів та визначенні процентних ставок за споживчими кредитами. Зокрема, підтверджена стабільність таких надходжень протягом 3–6 місяців дозволяє застосовувати до відповідних позичальників знижені ризикові коефіцієнти у скорингових моделях, що безпосередньо впливає на зниження ефективної процентної ставки.

Другим важливим інструментом інтеграції є поєднання процентної політики банку з програмами часткової компенсації витрат населення, які реалізуються державою у сфері енергетичної безпеки, житлово-комунального господарства та соціального захисту. Наприклад, надання споживчих кредитів на придбання енергоефективного обладнання, побутової техніки або базових товарів тривалого користування може супроводжуватися розрахунком платоспроможності з урахуванням зменшення обов'язкових витрат домогосподарств унаслідок отримання субсидій чи компенсацій. Такий підхід дозволяє банку коректніше оцінювати реальний вільний дохід позичальника

та знижувати кредитний ризик без формального зменшення процентної маржі.

Третім напрямом є адаптація кредитних продуктів до державних програм стимулювання внутрішнього споживчого попиту, зокрема у форматі короткострокових цільових кредитів або розстрочок. Участь у таких програмах створює передумови для зростання обсягів POS-кредитування та карткових продуктів, орієнтованих на поточне споживання. Для АТ «А-БАНК» це означає можливість збільшення оборотності кредитного портфеля та компенсації підвищеного ризику за рахунок швидшого повернення коштів і додаткових комісійних доходів.

Окрему увагу доцільно приділити координації кредитної політики банку з регуляторними ініціативами НБУ, спрямованими на підтримку платоспроможності позичальників у кризові періоди. Використання регуляторних можливостей щодо реструктуризації зобов'язань, відстрочення платежів або пом'якшення класифікації кредитів у поєднанні з адресною процентною політикою дозволяє банку уникати різких коливань якості портфеля та підтримувати довіру клієнтів.

Напрямок №2. Сегментація ставок за ризиковим профілем клієнтів. В умовах підвищеної вартості кредитних ресурсів, зумовленої жорсткою монетарною політикою НБУ та зростанням макроекономічних ризиків, особливого значення для банків набуває застосування ризик-орієнтованого підходу до формування процентних ставок за споживчими кредитами. Для АТ «А-БАНК», діяльність якого значною мірою зосереджена на роздрібному сегменті, формування динамічної та сегментованої процентної політики виступає ключовим інструментом узгодження цілей прибутковості з вимогами збереження якості кредитного портфеля [22].

З цією метою доцільно систематизувати основні параметри сегментованого ціноутворення у споживчому кредитуванні АТ «А-БАНК», що ґрунтуються на диференціації позичальників за рівнем кредитного ризику, стабільності доходів та історії виконання зобов'язань (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Сегментована процентна політика АТ «А-БАНК» у споживчому кредитуванні як інструмент балансування прибутковості та кредитного ризику

Сегмент позичальників	Ключові критерії сегментації	Орієнтовна процентна ставка, % річних	Оцінка кредитного ризику (PD)	Очікуваний ефект для банку
Низький ризик (Prime)	Стабільний підтверджений дохід; позитивна кредитна історія; відсутність прострочки >12 міс.	15,0–17,0	1,5–2,5 %	Зростання якісного портфеля; стабільний процентний дохід; мінімальні втрати
Помірний ризик (Near-Prime)	Частково стабільні доходи; незначні прострочки в минулому; середній кредитний рейтинг	18,0–22,0	4,0–6,0 %	Компенсація ризику через процентну маржу; контрольований рівень DPD
Підвищений ризик (Sub-Prime)	Нестабільні доходи; відсутність довгої кредитної історії; карткове кредитування	24,0–30,0	9,0–12,0 %	Підвищена дохідність за рахунок ризикової премії; обмеження лімітів
Соціально підтримувані позичальники	Пенсіонери, ВПО, отримувачі держвиплат; підтвержені трансферти	14,0–16,0	2,0–3,0 %	Розширення клієнтської бази; зниження соціальних ризиків дефолту
Повторні позичальники	Історія виконання зобов'язань у банку ≥ 12 міс.	-1,5–2,0 в.п. до базової	-20–30 % до базового PD	Підвищення лояльності; зменшення витрат на залучення клієнтів
Цифрові мікrokредити / POS	Короткий строк; автоматизований скоринг; малі суми	20,0–26,0	6,0–8,0 %	Висока оборотність портфеля; зростання комісійного доходу

Джерело: складено автором на основі [24; 25; 26, с. 195]

Примітка. PD – ймовірність дефолту позичальника; показники наведені як орієнтовні значення для роздрібного портфеля в умовах воєнної економіки.

Згідно даних табл. 3.3, сегментована процентна політика дозволяє АТ «А-БАНК» формувати більш збалансований портфель споживчих кредитів за рахунок поєднання низькоризикових і помірно ризикових сегментів позичальників. Для клієнтів із високою платоспроможністю встановлюються

відносно нижчі процентні ставки, що стимулює зростання якісного кредитного портфеля та забезпечує стабільні процентні надходження.

Водночас для сегментів із підвищеним кредитним ризиком застосовується вища ризикова премія, яка компенсує потенційні втрати та обмежує негативний вплив на показники простроченої заборгованості. Окреме місце займають соціально підтримувані та повторні позичальники, для яких зниження ефективної процентної ставки поєднується з відносно низьким рівнем ймовірності дефолту. Загалом реалізація такої процентної політики сприяє оптимізації чистої процентної маржі банку та зниженню концентрації проблемних кредитів у портфелі.

Напрямок №3. Гнучкість умов під впливом ключової ставки НБУ. Ключова (облікова) ставка Національного банку України виступає базовим монетарним індикатором, що визначає вартість ресурсів у банківській системі та безпосередньо впливає на умови споживчого кредитування. У період 2022–2025 рр. облікова ставка НБУ зберігалася на підвищеному рівні, що було зумовлено необхідністю стримування інфляційних процесів та підтримки макрофінансової стабільності в умовах воєнного стану. За таких умов гнучкість кредитних умов набуває для банків принципового значення як інструмент збереження попиту на кредити та контролю кредитного ризику.

Для АТ «А-БАНК» адаптація споживчого кредитування до змін ключової ставки НБУ реалізується насамперед через гнучке ціноутворення, яке передбачає регулярний перегляд процентних ставок за новими кредитами з урахуванням вартості залучених ресурсів, рівня інфляційних очікувань та ризикового профілю позичальників. У періоди підвищеної облікової ставки банк змушений формувати процентні ставки за споживчими кредитами з додатковою ризиковою премією, що дозволяє компенсувати зростання вартості фондування та потенційні кредитні втрати.

Водночас, з метою недопущення різкого скорочення кредитного попиту, АТ «А-БАНК» може застосовувати структурну гнучкість кредитних продуктів, не обмежуючись виключно зміною номінальної процентної ставки.

До таких інструментів належать скорочення строків кредитування, встановлення диференційованих графіків погашення, використання пільгових періодів за картковими продуктами або тимчасове зниження процентної ставки для окремих клієнтських сегментів із низьким рівнем кредитного ризику [50, с. 125].

Окремим елементом гнучкості є адаптація умов кредитування для діючих позичальників. У разі зміни облікової ставки НБУ банк може застосовувати індивідуальні механізми перегляду умов обслуговування кредитів, зокрема шляхом реструктуризації заборгованості, подовження строків погашення або коригування щомісячного навантаження.

Гнучкість умов кредитування також тісно пов'язана з управлінням процентним ризиком. Для АТ «А-БАНК» важливим завданням є узгодження темпів зміни ставок за активними операціями зі змінами вартості зобов'язань, що дозволяє уникати суттєвого погіршення чистої процентної маржі. У цьому контексті застосування плаваючих або квазіплаваючих ставок, а також використання короткострокових кредитних продуктів з частим переглядом умов, знижує чутливість банку до різких змін монетарної політики.

Напрямок №4. Використання нетрадиційних інструментів та стимулів у розвитку споживчого кредитування АТ «А-БАНК». В умовах обмеженого потенціалу зниження процентних ставок та зростання конкуренції з боку небанківських фінансових установ і фінтех-компаній важливим напрямом розвитку споживчого кредитування АТ «А-БАНК» є застосування нетрадиційних інструментів і стимулів, які дозволяють підтримувати кредитний попит без прямого зниження номінальної процентної ставки (табл. 3.4).

Згідно даних табл. 3.4, застосування альтернативного (поведінкового) скорингу дозволяє банку більш точно оцінювати платоспроможність позичальників на основі фактичної фінансової поведінки клієнтів, а не лише формальних показників доходу; сприяє зменшенню ймовірності дефолту та стримуванню зростання ранньої прострочки, що особливо важливо в умовах

нестабільних доходів населення та високої макроекономічної невизначеності.

Таблиця 3.4

Нетрадиційні інструменти та стимули розвитку споживчого кредитування АТ «А-БАНК»

Нетрадиційний інструмент	Механізм реалізації в АТ «А-БАНК»	Цільовий ефект	Вплив на ключові показники
Альтернативний (поведінковий) скоринг	Використання даних про карткові операції, регулярність надходжень, платіжну дисципліну	Підвищення точності оцінки платоспроможності	↓ PD; ↓ DPD30+
Нефінансові стимули замість зниження ставки	Кешбек, пільговий період, зниження комісій, бонусні програми	Підтримка попиту без втрати маржі	Збереження NIM; ↑ залучення клієнтів
POS-кредитування та розстрочка	Короткострокові цільові кредити у партнерських мережах	Зростання оборотності кредитного портфеля	↓ CoR; ↑ обсяг кредитів
Динамічне управління кредитними лімітами	Поступове збільшення ліміту за умови належної платіжної дисципліни	Зниження початкового кредитного ризику	↓ частки Stage 2–3
Поведінкові стимули лояльності	Індивідуальні умови для дисциплінованих позичальників	Підвищення утримання клієнтів	↓ повторних дефолтів

Джерело: складено автором на основі [54]

Примітка:

PD – ймовірність дефолту; DPD – прострочена заборгованість; NIM – чиста процентна маржа; CoR – вартість кредитного ризику.

Використання нефінансових стимулів, таких як кешбек, пільгові періоди або зниження комісійного навантаження, дозволяє підвищити привабливість кредитних продуктів без істотного погіршення чистої процентної маржі. На відміну від прямого зниження процентної ставки, такі інструменти мають обмежений вплив на довгострокову дохідність кредитного портфеля, водночас стимулюючи зростання попиту та утримання клієнтів. У поєднанні з розвитком POS-кредитування та розстрочки це забезпечує високу оборотність портфеля й дозволяє частково компенсувати кредитний ризик за рахунок коротших строків користування позиками.

Окрему роль у зниженні вартості кредитного ризику відіграє динамічне управління кредитними лімітами та поведінкові стимули лояльності. Поступове збільшення ліміту за умови належної платіжної дисципліни формує у позичальників мотивацію до своєчасного виконання зобов'язань і обмежує початковий ризик для банку [54]. У результаті впровадження зазначених інструментів сприяє зниженню частки кредитів зі статусом Stage 2–3 та стримуванню зростання показника CoR, що позитивно позначається на фінансових результатах АТ «А-БАНК» та підвищує стійкість його споживчого кредитного портфеля.

Отже, проведений аналіз свідчить, що для АТ «А-БАНК» ключовими напрямками забезпечення збалансованого зростання споживчого кредитного портфеля є інтеграція з державними механізмами підтримки доходів населення, сегментація процентних ставок за ризиковим профілем клієнтів, гнучка адаптація кредитних умов до змін облікової ставки НБУ та використання нетрадиційних інструментів стимулювання попиту. Реалізація зазначених напрямів дозволяє банку підтримувати доступність кредитних продуктів для фізичних осіб без непропорційного зростання кредитного ризику.

Встановлено, що сегментована та динамічна процентна політика виступає не лише інструментом формування процентних доходів, а й важливим елементом системи управління кредитним ризиком. Поєднання ризик-орієнтованого ціноутворення, цифрових скорингових рішень, нефінансових стимулів і структурної гнучкості кредитних продуктів сприяє зниженню показників простроченої заборгованості, стримуванню зростання вартості кредитного ризику та оптимізації чистої процентної маржі. У сукупності це створює передумови для підвищення фінансової стійкості АТ «А-БАНК» і формує основу для розроблення практичних рекомендацій щодо подальшого вдосконалення споживчого кредитування в умовах нестабільного економічного середовища.

3.3. Вплив програм державної підтримки та субсидійованого кредитування на розвиток операцій з фізичними особами

В умовах воєнного стану та затяжної макроекономічної нестабільності державні програми підтримки та механізми субсидійованого кредитування набувають ключового значення для збереження доступу населення до фінансових ресурсів і забезпечення стабільності банківського сектору.

У практиці діяльності АТ «А-БАНК» інструменти державної підтримки та субсидійованого кредитування фізичних осіб не мають системного характеру, притаманного спеціалізованим державним банкам, однак реалізуються у форматі участі в окремих загальнодержавних програмах та через опосередковані механізми зниження кредитного навантаження на населення (рис. 3.2). Основний акцент банку зосереджений на масовому роздрібному сегменті, зокрема споживчому та картковому кредитуванні, що визначає специфіку використання державних інструментів підтримки.

Насамперед слід відзначити участь АТ «А-БАНК» у державних соціально-економічних програмах, пов'язаних з іпотечним кредитуванням, зокрема в межах програми «ЄОселя», яка передбачає часткову компенсацію процентної ставки для окремих категорій громадян. У межах цієї програми держава фактично знижує боргове навантаження на позичальників, що позитивно відображається на платіжній дисципліні та зменшує ризик ранньої прострочки за кредитами. Для банку участь у програмі означає можливість розширення іпотечного сегмента без пропорційного зростання кредитного ризику.

Крім того, у період воєнного стану АТ «А-БАНК» реалізує механізми кредитних канікул, реструктуризації та пролонгації зобов'язань, які, хоча формально не є програмами прямого субсидіювання, функціонують як інструменти квазідержавної підтримки, запроваджені у відповідь на регуляторні рекомендації НБУ та загальнодержавну антикризову політику. Застосування таких механізмів дозволило стримати різке зростання

показників DPD та уникнути масового переходу кредитів у Stage 3 за МСФЗ 9.

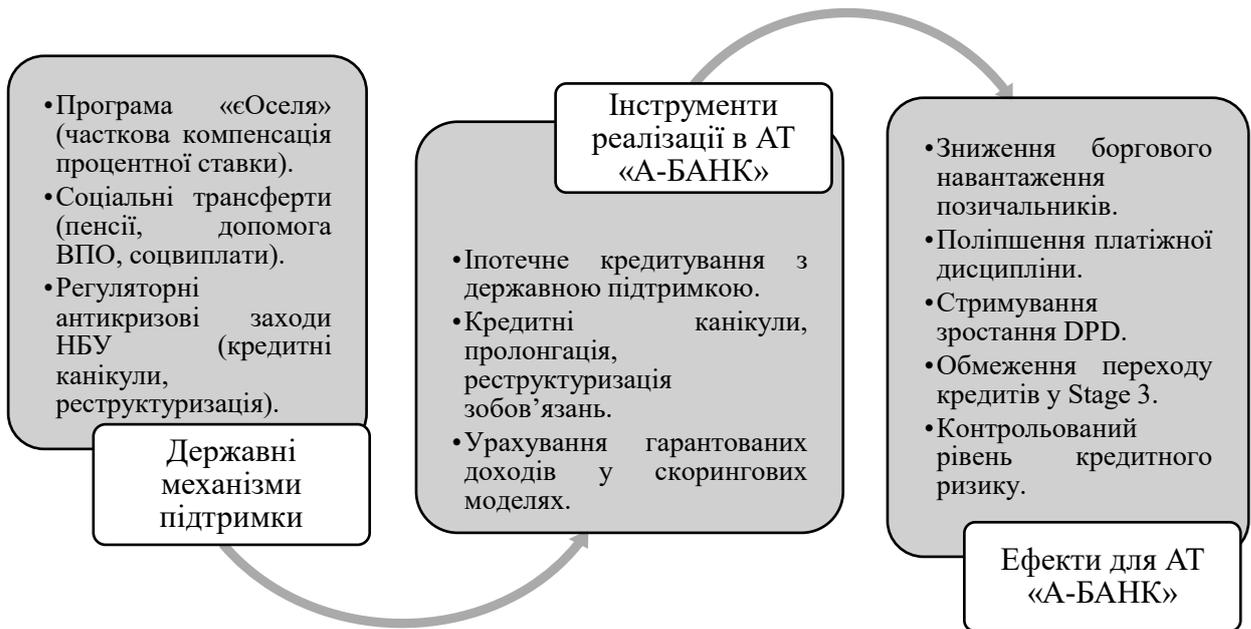

Рис. 3.2. Механізми державної підтримки та їх вплив на операції з фізичними особами в АТ «А-БАНК»

Джерело: складено автором на основі [46; 50, с. 125]

Важливим елементом непрямої державної підтримки операцій з фізичними особами є також інтеграція стабільних державних доходів населення у кредитні та скорингові моделі банку. Соціальні виплати, пенсії, допомога внутрішньо переміщеним особам та інші трансферти, що гарантуються державою, використовуються як підтверджене джерело доходу позичальників.

Окремо слід зазначити, що АТ «А-БАНК» не виступає оператором масштабних програм прямого державного гарантування кредитів фізичних осіб, однак опосередковано отримує позитивний ефект від загальнодержавних програм соціальної підтримки, які стабілізують грошові потоки домогосподарств і, відповідно, знижують кредитний ризик у роздрібному портфелі.

Отже, існуючий досвід АТ «А-БАНК» у сфері державної підтримки та

субсидійованого кредитування фізичних осіб має адаптивний і фрагментарний характер, але водночас демонструє потенціал для подальшого розвитку на основі зарубіжного досвіду.

До прикладу, у країнах з розвиненою та трансформаційною економікою програми державної підтримки та субсидійованого кредитування фізичних осіб традиційно розглядаються як інструмент антикризового регулювання та стимулювання внутрішнього попиту. Особливої актуальності такі механізми набули в періоди економічних шоків: фінансової кризи 2008–2009 рр., пандемії COVID-19 та енергетичної кризи 2022–2023 рр.

Зарубіжний досвід демонструє, що за умови правильної інституційної побудови державні програми здатні одночасно підтримувати платоспроможність населення та знижувати ризиковість роздрібних кредитних портфелів банків (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Зарубіжний досвід державної підтримки та субсидійованого кредитування фізичних осіб

Країна	Ключові інституції / банки	Основні інструменти державної підтримки	Механізм реалізації	Основні результати для банківського сектору
1	2	3	4	5
Німеччина	KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau); Deutsche Bank; Commerzbank; Sparkassen	Часткове державне гарантування кредитів; субсидування процентних ставок	Державний банк розвитку KfW надає гарантії та фінансування, комерційні банки виступають операторами програм	Зниження рівня NPL у сегменті іпотечного кредитування; стабілізація довгострокових кредитних портфелів; розширення кредитування домогосподарств без погіршення показників капіталу
Польща	PKO Bank Polski; Bank Pekao; Santander Bank Polska	Компенсація частини процентної ставки («Bezpieczny Kredyt 2%»)	Держава субсидує процентну ставку за іпотечними кредитами для фізичних осіб	Зростання кредитного попиту без різкого збільшення прострочення; контрольований рівень DPD; зниження чутливості портфеля до коливань ринкових ставок

Продовж. табл. 3.5

1	2	3	4	5
США	FHA; Fannie Mae; Freddie Mac; JPMorgan Chase; Bank of America; Wells Fargo	Державне гарантування іпотечних кредитів	Державні агентства гарантують частину кредитних зобов'язань, банки здійснюють кредитування	Контрольований рівень проблемних іпотечних кредитів; зменшення потреби у резервуванні; стабільність довгострокових процентних доходів
Країни Балтії (Литва, Латвія, Естонія)	SEB; Swedbank; Luminor	Соціальні трансферти; обмежене субсидійоване кредитування	Інтеграція державних виплат у скорингові моделі стабільного джерела доходу	Зниження показників DPD; збереження високої частки Stage 1; уникнення масового зростання NPL у кризові періоди

Джерело: складено автором на основі [8; 9; 34; 37]

Аналіз узагальненого зарубіжного досвіду державної підтримки та субсидійованого кредитування фізичних осіб, систематизованого в таблиці, свідчить про домінування інституційно оформлених механізмів розподілу кредитного ризику між державою та банківським сектором. У країнах з розвиненими фінансовими системами державна участь у роздрібному кредитуванні має цільовий характер і реалізується через спеціалізовані інституції, гарантійні механізми та адресні програми компенсації процентних ставок.

З огляду на зазначене, подальший аналіз доцільно спрямувати на обґрунтування можливостей та напрямів імплементації зарубіжних практик державної підтримки кредитування фізичних осіб у діяльність АТ «А-БАНК», з урахуванням специфіки його бізнес-моделі, структури кредитного портфеля та сучасних викликів воєнної економіки (табл. 3.6).

Першочерговим напрямом імплементації є використання механізмів часткового державного гарантування кредитів, аналогічних до моделей, застосовуваних у Німеччині (через KfW) та США (через FHA, Fannie Mae, Freddie Mac). Для АТ «А-БАНК» це може означати участь у програмах, де держава бере на себе частину кредитного ризику за цільовими споживчими

або іпотечними кредитами для соціально значущих категорій населення. Очікуваний ефект полягає у зниженні ймовірності дефолту, скороченні потреби у резервуванні та стабілізації показників DPD і NPL.

Таблиця 3.6

Імплементация зарубіжних практик державної підтримки кредитування фізичних осіб у діяльність АТ «А-БАНК»

№	Зарубіжна практика	Інструмент	Базове значення АТ «А-БАНК» (2024 р.)	Обґрунтування очікуваного ефекту	Очікувана зміна показника
1	Німеччина (KfW)	Часткове держгарантування кредитів	DPD180+ \approx 6,6%	За даними KfW та Bundesbank, кредити з держгарантіями мають на 30–40% нижчий рівень дефолтів порівняно з незабезпеченими	↓ DPD180+ на 1,5–2,0 в.п.
2	Польща («Bezpieczny Kredyt 2%»)	Компенсація процентної ставки	DPD30+ \approx 5,3%	Польські банки у 2023 р. зафіксували зниження ранньої прострочки на 25–35% у сегменті субсидійованої іпотеки	↓ DPD30+ на 1,3–1,8 в.п.
3	США (FHA, Fannie Mae)	Держгарантії іпотечних кредитів	Частка Stage 1 \approx 87%	За даними FHA, гарантовані кредити демонструють стабільну частку performing loans >90%	↑ Stage 1 на 3–4 в.п.
4	Країни Балтії (SEB, Swedbank)	Урахування соцтрансфертів у скорингу	Висока частка карткових кредитів з нестабільними доходами	Балтійські банки включають гарантовані виплати в PD-моделі, що знижує ймовірність дефолту на 15–20%	↓ нової прострочки на 0,8–1,2 в.п.

Джерело: складено автором на основі [8; 9; 34; 37]

Другим напрямом є адаптація програм компенсації процентних ставок, що активно застосовуються у Польщі та інших країнах ЄС. Впровадження механізму часткової компенсації процентів за кредитами фізичних осіб дозволить зменшити фактичну вартість кредитів для позичальників і

підвищити їх платоспроможність. Для банку це створює можливість нарощування обсягів кредитування без пропорційного зростання кредитного ризику, а також сприяє відновленню рентабельності кредитного портфеля за рахунок збільшення обсягу операцій та зменшення прострочення.

Важливим елементом імплементації зарубіжного досвіду є інтеграція державних соціальних виплат і субсидій у скорингові моделі, що широко використовується банками країн Балтії. Для АТ «А-БАНК» включення стабільних державних трансфертів до оцінки доходів позичальників дозволить підвищити точність скорингу та розширити доступ до кредитування для клієнтів із формально низькими, але гарантованими доходами (сприятиме зростанню частки якісних кредитів Stage 1 та зниженню ризику переходу позик до проблемних стадій).

Узагальнюючи, сценарій з державною підтримкою формує більш збалансовану модель розвитку роздрібного кредитування, що поєднує контроль кредитного ризику з підвищенням ефективності використання кредитних ресурсів. Отримані результати підтверджують доцільність імплементації зарубіжних практик державної підтримки у діяльність АТ «А-БАНК» у 2026–2028 рр.

Отже, імплементація зарубіжного досвіду державної підтримки та субсидійованого кредитування в діяльність АТ «А-БАНК» має здійснюватися на засадах поєднання ринкових механізмів і адресних державних інструментів. Адаптація кращих міжнародних практик дозволить банку у 2026–2028 рр. забезпечити зниження кредитного ризику, підвищення рентабельності роздрібного кредитного портфеля та формування стійкої моделі розвитку операцій з фізичними особами в умовах воєнної та післявоєнної економіки.

Результати дослідження, викладені в третьому розділі кваліфікаційної роботи, дали змогу обґрунтувати перспективні напрями розвитку кредитування фізичних осіб та визначити основні шляхи подолання наявних проблем у діяльності АТ «А-БАНК».

1) Проведений аналіз проблем кредитування фізичних осіб в АТ «А-

БАНК» у 2022–2024 рр. засвідчив, що функціонування банку в умовах воєнної економіки супроводжувалося підвищеною волатильністю кредитного ризику, циклічністю резервування під очікувані кредитні збитки, зниженням рентабельності кредитного портфеля та надмірною концентрацією у карткових продуктах.

Запропоновані напрями подолання ідентифікованих проблем у 2026–2028 рр. передбачають поєднання ризик-орієнтованої корекції скорингових моделей, прогнозного резервування, сегментованої процентної політики, диверсифікації структури кредитного портфеля та персоналізованих інструментів роботи з позичальниками створює передумови для зниження кредитного ризику без стримування кредитної активності.

2) З'ясовано, що для забезпечення збалансованого зростання споживчого кредитного портфеля АТ «А-БАНК» є інтеграція з державними механізмами підтримки доходів населення, сегментація процентних ставок за ризиковим профілем клієнтів, гнучка адаптація кредитних умов до змін облікової ставки НБУ та використання нетрадиційних інструментів стимулювання попиту. Реалізація зазначених напрямів дозволяє банку підтримувати доступність кредитних продуктів для фізичних осіб без непропорційного зростання кредитного ризику.

3) Запровадження зарубіжного досвіду державної підтримки та механізмів субсидійованого кредитування у діяльність АТ «А-БАНК» доцільно здійснювати на основі збалансованого поєднання ринкових інструментів і цільових державних заходів. Адаптація провідних міжнародних практик у середньостроковій перспективі 2026–2028 рр. створить передумови для зниження рівня кредитного ризику, підвищення рентабельності роздрібного кредитного портфеля та становлення фінансово стійкої моделі розвитку операцій з фізичними особами в умовах воєнної та післявоєнної трансформації економіки.

ВИСНОВКИ

Отримані результати дозволяють зробити такі висновки:

1) Досліджено теоретичні засади кредитування фізичних осіб. Відомо, що сегмент кредитування фізичних осіб є важливим елементом функціонування ринкової економіки, оскільки забезпечує ефективний перерозподіл фінансових ресурсів, підтримує платоспроможний попит населення та сприяє соціально-економічному розвитку держави.

Кредитування фізичних осіб ґрунтується на системі базових принципів, зокрема поверненості, строковості, платності, забезпеченості та цільового використання, і реалізує низку ключових функцій: перерозподільну, стимулюючу, контрольну та регулюючу. Розширення форм і видів споживчих кредитів, зумовлене розвитком фінансових технологій, підвищує доступність банківських продуктів і сприяє фінансовій інклюзивності.

Регуляторна політика Національного банку України формує інституційні умови розвитку кредитування фізичних осіб, забезпечуючи стандарти управління кредитним ризиком і захист прав споживачів. Запровадження Кредитного реєстру НБУ та розвиток цифрових інструментів оцінки позичальників підвищують прозорість ринку та якість ризик-менеджменту. Використання сучасних цифрових рішень, зокрема автоматизованого скорингу та відкритих банківських інтерфейсів, сприяє формуванню ефективної та соціально орієнтованої моделі споживчого кредитування.

2) Представлено загальну характеристику діяльності АТ «А-БАНК» та його місце на ринку банківських послуг. АТ «А-БАНК» є універсальною банківською установою, що спеціалізується на роздрібному кредитуванні, карткових продуктах і обслуговуванні малого та середнього бізнесу, а ключовими елементами його бізнес-моделі є високий рівень цифровізації, орієнтація на мобільний застосунок А-Bank24 та розвиток партнерських програм, зокрема POS-кредитування і сервісів розстрочки.

Аналіз фінансових показників АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. свідчить про його здатність ефективно використовувати залучені ресурси та підтримувати прийнятний рівень прибутковості. Банк функціонує у сегменті доступного retail-банкінгу з акцентом на кредитні картки, споживче кредитування та сучасні платіжні рішення, що відповідає поточним тенденціям розвитку вітчизняного фінансового ринку.

3) Розглянуто динаміку та структуру кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. Аналіз динаміки та структури кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-БАНК» за 2022–2024 рр. свідчить про стійке зростання обсягів роздрібного кредитування та посилення ролі споживчих кредитів у діяльності банку. Майже дворазове збільшення портфеля й підвищення його частки в активах з 31 % до 46 % відображають стратегічну орієнтацію банку на масовий роздрібний сегмент. Домінування карткових кредитів підтверджує фокус на цифрових каналах і високооборотних продуктах, тоді як поживлення споживчого та автокредитування свідчить про поступове відновлення платоспроможного попиту населення.

4) Проведено аналіз якості кредитного портфеля, проблемних активів та ризиків кредитування фізичних осіб у АТ «А-БАНК». Так, у 2022–2024 рр. АТ «А-БАНК» одночасно наростив обсяги роздрібного кредитування та покращив якість активів, що підтверджується зростанням частки кредитів Stage 1, скороченням Stage 3 і зниженням рівня NPL до довоєнних значень. У 2023 р. спостерігалось істотне поліпшення структури портфеля та зменшення обсягів резервування внаслідок очищення балансу й коригування ризик-стратегії. Водночас у 2024 р. на тлі активного зростання кредитування відбулося підвищення простроченої заборгованості, збільшення резервів ECL та зниження процентної маржі, що вказує на відновлення циклічних кредитних ризиків і потребу посилення контролю за якістю нових кредитів.

Незважаючи на коливання ключових ризикових показників, банк зберігає фінансову стійкість і демонструє здатність до адаптації, зокрема через розвиток скорингових моделей, цифрових інструментів моніторингу та

механізмів реструктуризації заборгованості.

5) Описано основні проблеми кредитування фізичних осіб в АТ «А-БАНК» в умовах воєнного стану та напрями їх подолання. З'ясовано, що функціонування банку в умовах воєнної економіки супроводжувалося підвищеною волатильністю кредитного ризику, циклічністю резервування під очікувані кредитні збитки, зниженням рентабельності кредитного портфеля та надмірною концентрацією кредитних операцій у карткових продуктах.

Запропоновані напрями подолання ідентифікованих проблем у 2026–2028 рр. ґрунтуються на поєднанні ризик-орієнтованого вдосконалення скорингових моделей, прогнозного резервування, сегментованої процентної політики, диверсифікації структури кредитного портфеля та персоналізованих інструментів роботи з позичальниками, що формує передумови для зниження кредитного ризику без стримування кредитної активності.

б) Запропоновано перспективні напрями розвитку споживчого кредитування та роль процентної політики в АТ «А-БАНК». Відомо, що споживче кредитування в Україні у 2024–2025 рр. характеризується поступовим відновленням попиту за збереження підвищених воєнних і макроекономічних ризиків. Попри стримувальний вплив жорсткої монетарної політики та високої облікової ставки НБУ, помірне боргове навантаження домогосподарств створює передумови для подальшого розвитку роздрібного кредитування. Водночас зростання вартості кредитних ресурсів підвищує значущість ефективної процентної політики як інструменту балансування доступності кредитів і кредитного ризику.

За цих умов для АТ «А-БАНК» ключовими напрямками забезпечення збалансованого зростання споживчого кредитування є інтеграція з державними механізмами підтримки доходів населення, сегментація процентних ставок за ризиковим профілем клієнтів, гнучка адаптація умов кредитування до змін облікової ставки НБУ та використання альтернативних скорингових і нефінансових стимулів. Реалізація зазначених підходів дозволяє поєднати зростання обсягів кредитування з контролем якості портфеля,

оптимізацією чистої процентної маржі та підвищенням фінансової стійкості АТ «А-БАНК».

7) Викладено вплив програм державної підтримки та субсидійованого кредитування на розвиток операцій з фізичними особами. Узагальнення зарубіжного досвіду державної підтримки та субсидійованого кредитування фізичних осіб свідчить про переважання інституційно оформлених механізмів розподілу кредитного ризику між державою та банківським сектором. У країнах із розвиненими фінансовими системами державна участь у роздрібному кредитуванні має адресний характер і реалізується через спеціалізовані фінансові інституції, системи часткового гарантування кредитів та програми компенсації процентних ставок, що сприяє зниженню рівня дефолтів і підвищенню стабільності кредитних портфелів.

З урахуванням цього імплементація зарубіжних практик у діяльність АТ «А-БАНК» у 2026–2028 рр. доцільна на засадах поєднання ринкових механізмів і цільових державних інструментів. Використання часткового державного гарантування, програм компенсації процентів і інтеграція соціальних виплат у скорингові моделі формують передумови для зниження кредитного ризику, підвищення рентабельності роздрібного кредитного портфеля та забезпечення стійкого розвитку операцій з фізичними особами в умовах воєнної та післявоєнної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аврамчук Л.А., Заквацький А.П. Вплив пандемії на стан банківського кредитування в Україні. *Scientific collection Interconf*. 2021. № 47. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/download/10555/9914>.
2. Алескерова Ю.В., Дзюбенко А.Д. Особливості розвитку споживчого кредитування в Україні. *Науковий журнал «Причорноморські економічні студії»*. 2018. № 27(2). С. 87-92.
3. Банківські операції і технології : навч.-метод. посіб. / уклад.: О.М. Гладчук, М.Г. Марич, А.В. Марич, М.П. Федишин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 254 с.
4. Данилишин Б. Що стримує зростання кредитування в Україні? URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/shcho-strymuje-zrostannyakredytuvannyav-ukrayini>.
5. Дехтяр Н.А., Мезинко В.А. Споживче кредитування в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Суми, 19-20 листоп. 2020 р.). Суми: Сумський державний університет, 2020. С. 41-44.
6. Жаворонок А. Тенденції розвитку ринку кредитних послуг в Україні. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 63(2). С. 145-155.
7. Жаворонок А.В. Проблеми вдосконалення механізму банківського кредитування як засобу стимулювання розвитку ринку кредитних послуг в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 1(38). С. 196-201.
8. Іпотека у Франції. URL: <https://propertyserviceazur.com/ua/info/articles/ipoteka-vo-frantsii>.
9. Іпотека як у Німеччині? Чи є сенс купувати житло в кредит під час війни. URL: <https://nabu.ua/ua/sergiy-naumov-4.html>.
10. Кількість банків в Україні (2008-2024). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count>.

11. Козлов В., Сидоренко І. Напрямки модернізації продуктів кредитування фізичних осіб. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 45. С. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-13>.
12. Кричун П. Г. Розвиток банківського споживчого кредитування в Україні : кваліфікаційна робота (магістерська) / Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, екон. фак., каф. фінансів і кредиту ; наук. керівник А. В. Жаворонок. Чернівці, 2023. 78 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9837/Кричун%20П..pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
13. Кужелєв М. О., Нечипоренко А. В. Розвиток ринку споживчого кредитування в умовах воєнного стану. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2024. № 2(14). С. 156-165. DOI: 10.32750/2024-0216.
14. Курінна Д.В. Розвиток операцій роздрібного кредитування фізичних осіб: сучасна проблематика та перспективи. *Економіко-правові та управлінсько-технологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд : матеріали міжнародної науково-практичної конференції: у 2 т. Т. 1*. Дніпро : Університет митної справи та фінансів. 2021. С. 96-98.
15. Кучер Н.О., Юрчишена Л.В. Теоретичні основи та оцінка споживчого кредитування в банках України. *Економічні науки*. 2022. Том 2. № 14. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/12846>.
16. Мельник К.М., Колотуха С.М. Сучасні тенденції розвитку іпотечного кредитування фізичних осіб в Україні. *Збірник наукових праць Уманського НУС*. 2022. Вип. 101. С. 54-64.
17. Мороз Н.В., Селецька Т.О. Сутність, причини виникнення та класифікація кредитного ризику банку. *Бізнес-інформ*. 2019. № 7. С. 272-278.
18. Москальов А.А., Стельмах А.А. Сучасний стан та заходи стимулювання кредитування фізичних осіб в Україні. *Scientific journal «ΛΟΓΟΣ. The art of scientific mind»*. 2018. №1. С. 42-45.
19. Мульська О., Руцишин Н. Удосконалення механізму банківського

кредитування у контексті регулювання фінансово-економічний дисбалансів в Україні. *Світ фінансів*. 2020. № 4(65). С. 168-182.

20. Науменко Н.Ю., Писарькова В.Р, Овчаренко О.В. Дослідження ключових елементів процесу формування та реалізації кредитоспроможності позичальників банку. *Придніпровська державна академія будівництва та архітектури*. 2023. Вип. 2 (39). С. 102-115.

21. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://promo.bank.gov.ua/know-yourrights-loans>.

22. Нікольчук Ю. Перспективи розвитку споживчого кредитування в Україні в сучасних умовах. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-4-15>.

23. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих кредитів. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#2>.

24. Основні показники діяльності банків України. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#>.

25. Офіційний сайт АТ «А-БАНК». URL: <https://a-bank.com.ua>.

26. Погріщук Г.Б., Волощук Р.Є. Кредитоспроможність позичальника: зміст і критерії оцінки. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. Вип. № 17. Т. 1. 2021. С. 190-204.

27. Положення про встановлення вимог до кредитних посередників банків та їх діяльності у сфері споживчого кредитування. Національний банк України від 08.06.2017 № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0050500-17#n16>.

28. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.

29. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Правління Національного банку України від 30 черв. 2016 р. № 351. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.

30. Про затвердження Положення про організацію системи

управління ризиками в банках України та банківських групах : Постанова від 11.06.2018 р. № 64. Правління Національного Банку України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>.

31. Про Національний банк України : Закон України від 20 трав. 1999 р. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

32. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text>.

33. Расько А.В. Вплив міжнародного кредитування на економічний розвиток країн світу. *Наукова стаття Сумського державного університету*. 2022. №11 С. 11-19.

34. Розвиток фінансового сектору Великої Британії в умовах Brexit: початок нової епохи. URL: https://expla.bank.gov.ua/expla/news_0140.html.

35. Рошило В.І. Банківське кредитування в Україні: сучасний стан, проблеми та шляхи розв'язання. *Гроші, фінанси, кредит*. 2021. Вип. 54. С. 221-228.

36. Руденко Л. В. Кредитування фізичних осіб в Україні : кваліфікаційна робота (бакалавр) / Поліський нац. ун-т, каф. фінансів і кредиту. Житомир, 2023. 66 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15162/1/Rudenko_LV_KR_072_2023.pdf.

37. Самошкіна І.Д. Зарубіжний досвід організації споживчого кредитування. *The XII International Scientific and Practical Conference «Actual priorities of modern science, education and practice»*, March 29 – April 01, 2022, Paris, France. p. 220-225.

38. Статистика фінансового сектору. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

39. Стеблевець О. С. Механізм банківського кредитування фізичних осіб : кваліфікаційна робота (бакалавр) / Нац. ун-т харч. технологій, ННІ економіки і управління, каф. фінансів. Київ, 2023. 73 с. UR:

<https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a80972c6-819e-49db-a637-3dc19a245eed/content>.

40. Степаненко С.В., Ампілогова К.О. Сучасні методи управління ризиками кредитування банками фізичних осіб. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2020. Вип. 4. С. 33-41.

41. Тарасенко А. Теоретичні аспекти трактування сутності споживчого кредитування. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 4(36). С. 145–151. URL: <https://ppeu.stu.cn.ua/article/view/330157>.

42. Тарасевич Н.В. Проблеми та напрямки розвитку ринку кредитування фізичних осіб. *Економіка і суспільство. Економічні науки*. 2017. № 13. С. 177-182.

43. Ушакова О.А. Банківські операції : навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2021. 226 с.

44. Чайковський Я. І. Банківські технології і продукти: навчальний посібник. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 172 с.

45. Черниш О.В. Банківські послуги з кредитування фізичних осіб в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Проблеми сучасних трансформацій*. №4. 2022. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-08-01>.

46. Як розвивається іпотечне кредитування під час війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/03/8/710873>.

47. Ярмак І.М. Механізм кредитування: еволюція теорій та практика застосування. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2017. Вип. 24. С. 57-61.

48. Caplinska A., Tvaronavičienė M. Creditworthiness place in credit theory and methods of its evaluation. *Entrepreneurship and sustainability issues*. 2020. Vol. 7. No. 3. P. 2542-2555.

49. Directive (EU) 2023/2225 of the European Parliament and of the Council of 18 October 2023 on credit agreements for consumers and repealing Directive 2008/48/EC // EUR-Lex. 2023. UR: [https://eur-](https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/2225/oj)

lex.europa.eu/eli/dir/2023/2225/oj.

50. Ivanova T., Naumenko N. Modern approaches to the methodology for analyzing the creditworthiness of borrowers in banks. *Materials VII-th International scientific-technical conference Computer Modeling and Optimization of Complex System*. 2021. P. 124-125.

51. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України №4143-IX від 30.12.2024 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>.

52. Про організацію формування та обігу кредитних історій: Закон України № 2704-IV від 01.06.2005 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-15#Text>.

53. Kud N., Aboizeid A. AI-Powered Fintech Innovations for Credit Scoring, Debt Recovery and Financial Access in Microfinance and SMEs. *ResearchGate*, 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/387505680_AI-Powered_Fintech_innovations_for_credit_scoring_debt_recovery_and_financial_access_in_Microfinance_and_SMEs.

54. Singh A., Singh R., Kaur P. Outsourcing in the Banking Industry: A Review and Future Directions. *Journal of Banking and Finance Management*, 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/358636390_Outourcing_in_the_Banking_Industry_A_Review_and_Future_Directions.

55. The Use of Alternative Data in Credit Risk Assessment // World Bank. Washington, 2023. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099031325132018527/pdf/P179614-3e01b947-cbae-41e4-85dd-2905b6187932.pdf>.

56. Про затвердження Положення про Кредитний реєстр Національного банку України: Постанова правління НБУ № 50 від 04.05.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0050500-18#Text>.

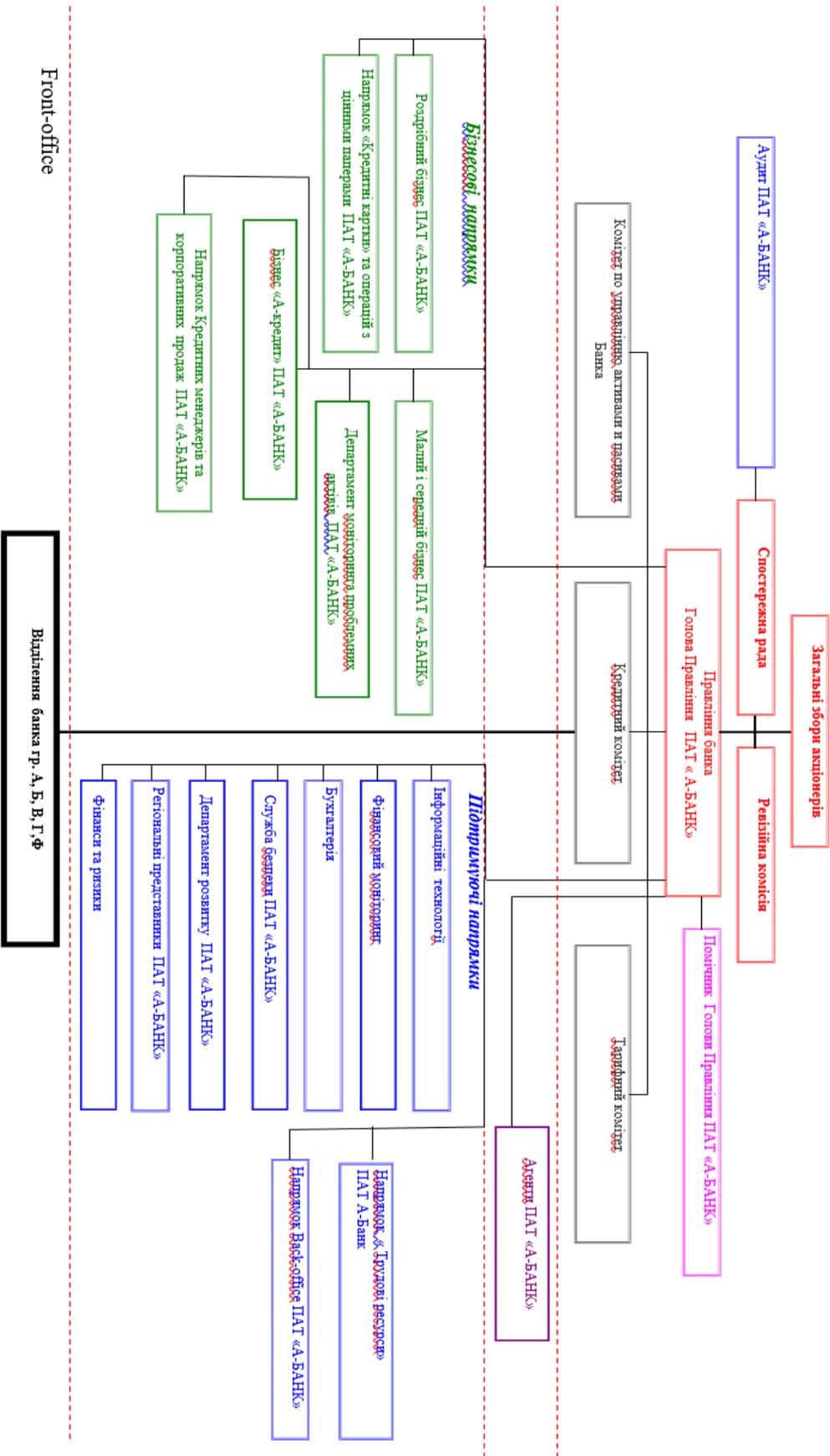
57. Ніколаєв В.С. Динаміка розвитку та особливості формування

кредитного портфеля фізичних осіб АТ «А-банк» у 2022–2024 рр. Економіко-правові, управлінсько-технологічні та соціально-психологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро : Університет митної справи та фінансів. 2025. Том 1. 463 с. С. 89-91.

ДОДАТКИ

Додаток А

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ ПАТ «А-БАНК»

Додаток Б

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦЕНТ-БАНК»
Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2024 р.

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

на кінець дня 31 грудня 2024 р. (у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2024	31 грудня 2023
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	11 942 053	12 703 593
Кредити та заборгованість банків	12	-	826 727
Кредити та заборгованість клієнтів	12	15 828 835	8 567 591
Інвестиції в цінні папери	13	3 654 677	920 970
Інвестиційна нерухомість		13 693	12 650
Відстрочені податкові активи	10	-	6 577
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	14	91 268	82 436
Основні засоби	14	332 148	250 703
Активи в формі права користування (оренда)	15	125 198	82 279
Інші фінансові активи	16	2 331 080	1 518 353
Інші нефінансові активи	16	88 418	85 826
Необоротні активи, утримувані для продажу		861	2 371
Загальна сума активів		34 408 231	25 060 076
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		99 621	91 217
Кошти клієнтів	17	28 596 912	20 263 717
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		49 165	26 309
Забезпечення винагород працівникам		64 918	50 999
Інші фінансові зобов'язання	18	1 168 510	1 168 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	77 406	81 069
Поточні податкові зобов'язання з податку на прибуток		541 284	438 373
Відстрочені податкові зобов'язання	10	49 422	28 913
Загальна сума зобов'язань		30 647 238	22 148 875
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	2 115 686	1 514 505
Нерозподілений прибуток		1 170 603	984 748
Емісійний дохід		41	41
Результат від операцій з акціонером	19	165 000	165 000
Резерви та інші фонди банку	19	206 282	172 106
Резерв переоцінки основних засобів		21 142	17 450
Резерв зміни справедливої вартості інвестиційних цінних паперів		82 239	57 351
Усього власного капіталу		3 760 993	2 911 201
Усього зобов'язань і власного капіталу		34 408 231	25 060 076

Ця річна фінансова звітність була затверджена управлінським персоналом 10 квітня 2025 р. і підписана від імені:

Ю.В. Кандауров
Голова Правління

Н.О. Конопкіна
Головний бухгалтер

Примітки, що додаються, є складовою частиною фінансової звітності.

Додаток В

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦЕНТ-БАНК»
Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2024 р.

ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
за рік, що закінчився 31 грудня 2024 р. (у тисячах гривень)

	Примітки	2024	2023
Дохід від звичайної діяльності		8 532 451	5 656 731
Процентні доходи	4	6 198 346	4 143 331
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	4	6 144 196	4 069 773
Інші процентні доходи	4	54 150	73 558
Комісійні доходи	5	2 262 426	1 452 528
Інші доходи	6	71 679	60 872
Процентні витрати	4	(1 918 593)	(1 437 791)
Комісійні витрати	5	(1 547 269)	(1 168 862)
Інші витрати	6	(11)	(4 596)
Чистий прибуток/збиток від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		-	(74)
Чистий прибуток/збиток від операцій з іноземною валютою		315 903	595 693
Чистий прибуток/збиток від переоцінки іноземної валюти		(39 394)	(41 960)
Чистий прибуток/збиток від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		1 043	704
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(166)	43
Збиток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності, визначені згідно з МСФЗ 9	12	(688 999)	(284 196)
Інші прибутки/збитки	6	(976)	(1 111)
Витрати на виплати працівникам	7	(1 134 050)	(989 505)
Витрати зносу та амортизації	8	(175 379)	(127 057)
Інші адміністративні та операційні витрати	9	(1 620 391)	(1 135 949)
Збиток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності для нефінансових активів	12, 16	(561)	211
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		1 723 608	1 062 281
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		230	(333)
Прибуток (збиток) до оподаткування		1 723 838	1 061 948
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	10	(903 320)	(581 071)
Прибуток (збиток) за рік		820 518	480 877
Інший сукупний дохід:			
<i>Компоненти іншого сукупного доходу, які не будуть перекласифіковані у прибуток або збиток, після оподаткування:</i>			
Інший сукупний дохід, після оподаткування, прибутки (збитки) від інвестицій в інструменти капіталу	10, 13	24 888	10 684
Інший сукупний дохід, після оподаткування, прибутки (збитки) від переоцінки основних засобів	10, 14	4 386	1 828
<i>Компоненти іншого сукупного доходу, які будуть перекласифіковані у прибуток або збиток, після оподаткування:</i>			
Прибутки (збитки) від фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, після оподаткування	10, 13	-	(671)
Коригування перекласифікації фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, після оподаткування	10, 13	-	24
Чистий інший сукупний дохід за рік за врахуванням податку на прибуток		29 274	11 865
Усього сукупного доходу за рік		849 792	492 742
Прибуток на одну просту акцію, у гривнях	20	32,67	19,15

Ця річна фінансова звітність була затверджена управлінським персоналом 10 квітня 2025 р. і підписана від імені:

Ю.В. Кандауров
Голова Правління

Н.О. Конопкія
Головний бухгалтер

Примітки, що додаються, є складовою частиною фінансової звітності.

Додаток Д

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦЕНТ-БАНК»
Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2023 р.

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
на кінець дня 31 грудня 2023 р. (у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2023	31 грудня 2022
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	12 703 593	10 387 765
Кредити та заборгованість банків	12	826 727	-
Кредити та заборгованість клієнтів	12	8 567 591	5 516 412
Інвестиції в цінні папери	13	920 970	175 703
Інвестиційна нерухомість		12 650	11 946
Відстрочені податкові активи	10	6 577	50
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	14	82 436	74 154
Основні засоби	14	250 703	260 894
Активи в формі права користування (оренда)	15	82 279	78 208
Інші фінансові активи	16	1 518 353	1 251 633
Інші нефінансові активи	16	85 826	26 636
Необоротні активи, утримувані для продажу		2 371	3 327
Загальна сума активів		25 060 076	17 786 728
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		91 217	179 040
Кошти клієнтів	17	20 263 717	14 572 422
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		26 309	12 576
Забезпечення винагород працівникам		50 999	36 764
Інші фінансові зобов'язання	18	1 168 278	502 985
Інші нефінансові зобов'язання	18	81 069	30 544
Поточні податкові зобов'язання з податку на прибуток		438 373	19 882
Відстрочені податкові зобов'язання	10	28 913	14 056
Загальна сума зобов'язань		22 148 875	15 368 269
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	1 514 505	1 054 704
Незарєєстрований статутний капітал	19	-	459 801
Нерозподілений прибуток		984 748	503 281
Емісійний дохід		41	41
Результат від операцій з акціонером	19	165 000	165 000
Резерв та інші фонди банку	19	172 106	172 106
Резерв переоцінки основних засобів		17 450	16 212
Резерв зміни справедливої вартості інвестиційних цінних паперів		57 351	46 667
Резерв зміни справедливої вартості боргових фінансових активів		-	647
Усього власного капіталу		2 911 201	2 418 459
Усього зобов'язань і власного капіталу		25 060 076	17 786 728

Ця річна фінансова звітність була затверджена управлінським персоналом 12 березня 2024 р. і підписана від імені:

Ю.В. Кандауров
Голова Правління

Н.О. Конопкіна
Головний бухгалтер

Примітки, що додаються, є складовою частиною фінансової звітності.

